

Nr 42.

Ankom till riksdagens den 26 april 1919 kl. 8 e. m.

Utlåtande, angående vissa framställningar rörande tionde huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande rörande nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar angående tionde huvudtiteln.

A. Det civila pensionsväsendet.

1:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 294 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

Angående anvisande av medel för beredande av tilläggs pensioner under år 1919 åt pensionstagarna vid handelsflottans pensionsanstalt.

a) för beredande under år 1919 av tilläggs pensioner åt pensionstagarna vid handelsflottans pensionsanstalt å *tilläggsstat* för år 1919 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 106,000 kronor;

b) förklara, att tilläggs pensionerna skola till pensionstagarna utgå med följande belopp, nämligen inom anstaltens första klass med 80 kronor, inom den andra klassen med 60 kronor, inom den tredje klassen med 50 kronor och inom den fjärde klassen med 45 kronor, samt

c) medgiva, att tilläggs pensionerna må till vederbörande pensionärer utgå å de tider, i den ordning och efter de grunder, som gällande reglemente föreskriver i fråga om de från anstalten utgående ordinarie pensionerna.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 mars 1919, till vilket utskottet får hänvisa.

Utskottet, som på de i ovanberörda statsrådsprotokoll anförda skäl funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 294 må av riksdagen bifallas.

Ang.
pensionsför-
hållanden för
övningslärare
vid de all-
männa läro-
verken, högre
lärarinne-
seminariet
och statens
folkskole-
seminarier.

2:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 305 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna följande bestämmelser angående pensionering av vissa lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier:

1. För ordinarie lärare i övningsämne vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier — lärare i trädgårdsskötsel härvid undantagen — skall pensionsunderlaget i förhållande till den avlöning för år räknat, läraren skulle uppbära, därest han bestrede tjänstgöring till den omfattning, som närmast föregående hösttermin var för hans tjänst bestämd, beräknas på det sätt,

att pensionsunderlaget skall, om den sålunda beräknade årsavlönin-
gen icke överstiger 700 kronor, utgöras av nämnda årsavlöning;

att, om denna årsavlöning överstiger 700 kronor men icke 3,700 kronor, pensionsunderlaget skall motsvara summan av 700 kronor och $\frac{2}{3}$ av den del av årsavlönningen, som överskjuter 700 kronor; samt

att, där nämnda årsavlöning överstiger 3,700 kronor, pensionsunder-
laget skall motsvara summan av det på en årsavlöning av 3,700 kronor sålunda uträknade beloppet eller alltså 2,700 kronor och hälften av den del av årsavlönningen, som överskjuter 3,700 kronor.

2. Högsta pensionsunderlaget skall för sådan lärare utgöras av det gällande pensionsunderlaget, omräknat efter avlöning och overtidsersättning i högsta lönegraden, där icke redan det gällande pensionsunderlaget grundats på förhållandena i nämnda lönegrad.

3. Hel pension för sådan lärare skall utgöra $\frac{1}{10}$ av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, som varit för läraren gällande under vart och ett av de tio år, som förflutit närmast före tidpunkten för pensionstagandet.

Övergångsbestämmelse. Hel pension skall utgöra, därest lärare efter uppnådd pensionsålder år 1919 avgår från sin tjänst, det under nämnda år för honom gällande pensionsunderlaget; därest lärare år 1920 avgår från sin tjänst, $\frac{1}{2}$ av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, som varit för honom gällande under vart och ett av åren 1919 och 1920; därest lärare år 1921 avgår från sin tjänst, $\frac{1}{3}$ av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, som varit för honom gällande under vart och ett av åren 1919—1921 o. s. v. samt, därest lärare år 1927 avgår från sin tjänst, $\frac{1}{9}$ av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, som varit för honom gällande under vart och ett av åren 1919—1927.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919.

Vid granskning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet icke funnit något, som givit anledning till erinran, och hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

3:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 321 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att förklara ej mindre, att de bestämmelser, som för närvarande gälla beträffande pensionsunderlag för rektor vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, teknisk elementarskola ävensom de tekniska läroanstalterna i Malmö, Örebro och Västerås, skola från och med år 1919 hava avseende å såväl befullmäktigad som av Kungl. Maj:t tillförordnad rektor, än även att tillförordnad rektor skall i samma utsträckning som befullmäktigad rektor vara från och med nämnda tidpunkt underkastad bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstnehavares rätt till pension.

Angående pensionsförhållanden för tillförordnade rektorer vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919.

Utskottet har vid granskning av Kungl. Maj:ts förslag icke funnit något att anmärka och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

4:o) I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t i punkt 7 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m., beräkna en ökning av det för ändamålet utgående ordinarie anslaget, nu 157,276 kronor, med 40,000 kronor till 197,276 kronor.

Angående statsbidraget till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.

Sedermera har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 11 mars 1919, i skrivelse nr 282 meddelat riksdagen, att proposition i nyssnämnda ärende ej komme att avlätas till den nu samlade riksdagen samt i samband därmed föreslagit riksdagen, att det under tionde huvudtiteln i riksstaten för år 1919 upptagna anslaget: »Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier

m. m.», nu 157,276 kronor, må i riksstaten för år 1920 under samma huvudtitel uppföras med oförändrat belopp.

Med anledning härav får utskottet hemställa,

att det ordinarie anslaget under tionde huvudtiteln »Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.» må i riksstaten för år 1920 uppföras med oförändrat belopp eller 157,276 kronor.

Angående rätt för vissa förutvarande lärarinnor vid enskilda läroanstalter att komma i åtnjutande av tilläggs-pension.

5:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 280, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att en var av förutvarande lärarinnorna *Alma Katrina Beronius, Albertina Maria Carlsson, Anna Ottilia Fernander, Anna Hammar, Sigrid Laura Gabriella Isberg, Alma Gunilda Kolthoff, Johanna Maria Elisabet Lindquist, Siri Helena Nettelbladt, Thekla Elisabeth Schultz, Amalia Eufemia Söderberg, Helena Fredrika Wimmercranz* och *Anna Charlotta Margareta Zeplien* må utan hinder därav, att hon icke uppfyller alla för erhållande av tilläggs-pension enligt kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggs-pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna stadgade villkor, kunna för tid efter utgången av år 1918 komma i åtnjutande av tilläggs-pension, beräknad enligt de i berörda kungörelse angivna grunder, dock under förutsättning att hon styrker sig vara för sitt uppehälle i behov av understöd.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919.

På grund av vad till stöd för förevarande förslag i statsrådsprotokollet förekommer, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till det-samma och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

Angående understöd från småskollärares m. fl. ålderdoms-understödsanstalt åt förra småskolläraryn H. A. Höglund.

6:o) I proposition nr 283 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra småskolläraryn *Helena Amanda Höglund* må av direktionen över småskollärares m. fl. ålderdoms-understödsanstalt till-erkännas ett årligt understöd från och med ingången av år 1919 å 205 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919, till vilket utskottet får hänvisa.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att förra småskollärarinnan Helena Amanda Höglund må av direktionen över småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt tillerkännas ett årligt understöd från och med ingången av år 1919 å tvåhundra fem kronor.

B. Det militära pensionsväsendet.

7:o) I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlätna statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t i punkt 16 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen, att i avvaktan på den proposition med förslag till lag om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär tjänstgöring, som kunde komma att till riksdagen avlätas, tillsvidare beräkna det under tionde huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär-tjänstgöring, till 280,000 kronor.

Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär-tjänstgöring.

Sedermera har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 7 mars 1919 i skrivelse nr 196 meddelat riksdagen, att proposition i nyss omförmälda ärende icke komme att till årets riksdag avlätas samt att till följd härav någon höjning av det under tionde huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, icke erfordrades.

Med anledning härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må i riksstaten för år 1920 upptaga det ordinarie anslaget »Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring» med oförändrat belopp 30,000 kronor.

8:o) Uti den till riksdagen den 9 januari 1919 avlätna propositionen nr 2; med förslag till tilläggsstat för år 1919 har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln i punkt 9 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén, tillsvidare under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 för ändamålet beräkna ett belopp av 381,860 kronor.

Angående höjning av underhåll och pensioner m. m. till indelt manskap vid armén och flottan.

I samma proposition har Kungl. Maj:t vidare i punkt 11 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående förhöjning i pensionerna åt avskedade båtsmän, tills vidare under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 för ändamålet beräkna ett belopp av 20,760 kronor.

Uti statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under punkt 17 i tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén, tills vidare beräkna det under riksstatens tionde huvudtitel uppförda ordinarie anslaget till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap till 1,061,810 kronor.

Härjämte har Kungl. Maj:t i samma proposition under punkt 20 föreslagit, att riksdagen måtte, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående förhöjning i pensionerna åt avskedade båtsmän, tills vidare beräkna det under riksstatens tionde huvudtitel uppförda ordinarie anslaget till pensionering av flottans gemenskap till 293,120 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition nr 204 föreslagit riksdagen *dels* medgiva,

att indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår, som avskedats före den 1 januari 1910 och som styrker sig vara i behövande omständigheter, må från och med den 1 januari 1919 komma i åtnjutande av gratial från Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder, som gälla beträffande sådant manskap, som avskedats efter nämnda tidpunkt,

att gratial från Vadstena krigsmanshuskassa och pensioner genom flottans pensionskassa till avskedade båtsmän (marinsoldat) må från och med den 1 januari 1919 utgå med 200 kronor för varje underhålls- eller pensionstagare vid fyllda 67 år, samt

att från Vadstena krigsmanshuskassa enligt gällande bestämmelser utgående korprals- och vicekorpralstillägg må från och med den 1 januari 1919 höjas till 60 kronor respektive 30 kronor för år räknat;

dels att till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 340,000 kronor;

dels att till förhöjning i pensionerna åt avskedade båtsmän under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 16,000 kronor;

dels att under tionde huvudtiteln av riksstaten för år 1920 uppföra ett nytt ordinarie anslag, benämnt »Ytterligare förhöjning i gratialen åt

avskedat manskap, förslagsanslag», och under detta anslag anvisa ett belopp av 365,000 kronor;

dels ock att höja det under riksstatens tionde huvudtitel upptagna ordinarie förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, nu 270,000 kronor med 18,000 kronor till 288,000 kronor.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 7 mars 1919.

Såsom framgår av statsrådsprotokollet, är propositionen föranledd av särskilda framställningar av riksdagen angående höjning av underhåll och pensioner m. m. till indelt manskap vid armén och flottan och grundar sig på ett av särskilt tillkallade sakkunniga utarbetat förslag.

Enligt detta förslag skulle indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår, som avskedats före den 1 januari 1910 och styrker sig vara i behövande omständigheter, likställas med dem, som avskedats efter nämnda tidpunkt, och således tilldelas underhåll enligt 1914 års kungörelse. Vidare skulle förhöjning av underhåll och pension intill 200 kronor tillfalla alla, som uppnått 67 års ålder, varjämte de nu utgående korprals- och vicekorpralstilläggen skulle höjas från 24 och 12 kronor till resp. 60 och 30 kronor för år räknat. Förslaget innebär därjämte en höjning av begravningshjälpen till 100 kronor. Detta sistnämnda förslag har likväl icke av Kungl. Maj:t upptagits. De föreslagna förändringarna äro avsedda att tillämpas från och med den 1 januari 1919.

Utskottet har vid granskning av propositionen funnit de föreslagna bestämmelserna väl avvägda och har icke haft någon anledning till erinran, vadan utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till propositionen.

Vad beträffar kostnaden för de ifrågasatta förhöjningarna, beräknas dessa i propositionen (sid. 33) för arméns vidkommande på det sätt, att för år 1919 skulle erfordras ett belopp av 344,200 kronor och för år 1920 ett belopp av 376,400 kronor. Då de sålunda beräknade beloppen ansetts såsom maximibelopp, hava de avrundats till 340,000 kronor resp. 365,000 kronor. Det förra beloppet torde böra uppföras på tilläggsstaten för år 1919. Det senare åter synes böra i riksstaten för år 1920 uppföras såsom ett särskilt ordinarie anslag, under benämning »Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedat manskap, förslagsanslag». Då, på sätt förut nämnts, i riksstaten för år 1920 för ändamålet beräknats ett belopp av 1,061,810 kronor, lärer följaktligen det nuva-

Utskottet.

rande ordinarie anslaget till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap bära i samma års riksstat uppföras med oförändrat belopp.

För flottans vidkommande erfordras under innevarande år ett belopp av 16,000 kronor och för år 1920 ett belopp av 18,500 kronor. Det förra synes bära uppföras å tilläggsstat för innevarande år och det senare, vilket ansetts kunna avrundas till 18,000 kronor, torde bära inräknas i det å riksstaten upptagna förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap. Detta sistnämnda anslag bör alltså höjas från sitt nuvarande belopp 270,000 kronor till 288,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

dels medgiva,

att indelt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår, som avskedats *före* den 1 januari 1910 och som styrker sig vara i behövande omständigheter, må från och med den 1 januari 1919 komma i åtnjutande av gratial från Vadstena krigsmanshuskassa enligt samma grunder, som gälla beträffande sådant manskap, som avskedats efter nämnda tidpunkt,

att gratial från Vadstena krigsmanshuskassa och pensioner genom flottans pensionskassa till avskedade båtsmän (marinsoldat) må från och med den 1 januari 1919 utgå med 200 kronor för varje underhålls- eller pensionstagare vid fyllda 67 år, samt

att från Vadstena krigsmanshuskassa enligt gällande bestämmelser utgående korprals- och vicekorpralstillägg må från och med den 1 januari 1919 höjas till 60 kronor respektive 30 kronor för år räknat;

dels till förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 340,000 kronor;

dels till förhöjning i pensionerna åt avskedade båtsmän under tionde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 16,000 kronor;

dels under tionde huvudtiteln av riksstaten för år 1920 uppföra det ordinarie anslaget »Förhöjning i gratialen åt avskedat manskap» med oförändrat belopp eller 648,000 kronor;

dels under tionde huvudtiteln av riksstaten för år 1920 uppföra ett nytt ordinarie anslag, benämnt »Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedad manskap, förslagsanslag» och under detta anslag anvisa ett belopp av 365,000 kronor;

dels ock höja det under riksstatens tionde huvudtitel upptagna ordinarie förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, nu 270,000 kronor, med 18,000 kronor till 288,000 kronor.

9:o) I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1919 har Kungl. Maj:t under punkt 8 i tionde huvudtiteln, för tillfällig pensionsförbättring för viss personal vid armén, tillsvidare beräknat ett förslagsanslag av 170,000 kronor.

Angående pensionsförbättring för viss personal vid armén.

Vidare har Kungl. Maj:t i den nämnda dag avlåtna statsverkspropositionen under punkt 15 i tionde huvudtiteln för samma ändamål på 1920 års stat tillsvidare beräknat ett förslagsanslag av 350,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition nr 276 föreslagit riksdagen att *dels* till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid armén under tionde huvudtiteln bevilja å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 155,000 kronor samt å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 335,000 kronor, *dels* godkänna av föredragande departementschefen förordade, här nedan intagna grunder för pensionsförbättringens utgående, *dels ock* förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

Omförmälda grunder äro av följande lydelse:

Grunder för pensionsförbättring för viss personal vid armén.

§ 1.

1. Officerare och underofficerare äga, efter avgång från beställning på aktiv stat vid armén, med de undantag och enligt de särskilda bestämmelser, som här nedan stadgas, uppbära pensionsförbättring med följande belopp, för helt år räknat:

överste	med 1,500 kronor	
överstelöjtnant	» 1,350	»
major	» 1,300	»
kapten (ryttmästare) av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:		
minst 3 och mindre än 6	» 430	»
minst 6 och mindre än 9	» 880	»
minst 9	» 1,270	»
kapten (ryttmästare) av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	» 780	»
minst 3 och mindre än 6	» 1,230	»
minst 6 och mindre än 9	» 1,680	»
minst 9	» 2,070	»
löjtnant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	» 420	»
minst 3 och mindre än 6	» 780	»
minst 6 och mindre än 9	» 1,130	»
minst 9	» 1,380	»
löjtnant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	» 620	»
minst 3 och mindre än 6	» 980	»
minst 6 och mindre än 9	» 1,330	»
minst 9	» 1,580	»
underlöjtnant (fänrik), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	» 630	»
minst 3	» 880	»
fanjunkare (styckjunkare), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	» 530	»
minst 3 och mindre än 6	» 710	»
minst 6 och mindre än 9	» 890	»
minst 9 och mindre än 12	» 1,070	»
minst 12	» 1,250	»

sergeant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	med	450 kronor
minst 3 och mindre än 6	»	630 »
minst 6 och mindre än 9	»	760 »
minst 9 och mindre än 12	»	890 »
minst 12	»	1,010 »

sergeant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	»	570 »
minst 3 och mindre än 6	»	750 »
minst 6 och mindre än 9	»	880 »
minst 9 och mindre än 12	»	1,010 »
minst 12	»	1,130 »

2. Vid beräkningen av antalet tjänstår tillämpas de regler, som i sådant avseende äro stadgade i fråga om beräkning av tillfällig löneförbättring under det år, då avgången äger rum.

§ 2.

1. Nedannämnda militära personal äger efter avgång från beställning på aktiv stat, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring sålunda:

inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland enligt samma grunder som överste;

chefen för krigsskolan och fälttygmästaren enligt samma grunder som överstelöjtnant;

chef för trängkår enligt samma grunder som överstelöjtnant eller major, allt efter den beställning på stat vederbörande kårchef innehar;

tygmästare av 1. klassen vid artilleriet enligt samma grunder som major;

tygmästare av 2. klassen vid artilleriet med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom kapten av 1. klassen;

förvaltare vid intendenturkåren, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,250 kronor

musikfanjunkare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av	1,250 kronor
musiksergeant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av	1,010 »
musiksergeant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av	1,130 »

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i mom. 1 här ovan skall såsom tjänstår beräknas:

för förvaltare vid intendenturkåren: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom förvaltare vid intendenturkåren eller såsom fanjunkare (styckjunkare);

för musikfanjunkare: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musikfanjunkare, samt därjämte, i förekommande fall, den tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant av 1. eller 2. klassen; samt

för musiksergeant: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant, oavsett huruvida beställningen tillhört 1. eller 2. klassen.

§ 3.

1. Nedannämnda civilmilitära beställningshavare äga vid avgång från beställning på aktiv stat, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

överfältläkare, som tillträtt för beställningen på stat uppfört ålderstillägg	med 1,280 kronor
överfältläkare, vilken icke tillträtt ålderstillägg	» 1,350 »
fältläkare enligt samma grunder som överstelöjtnant, regementsläkare enligt samma grunder som major, bataljonsläkare, äldre, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår, ...	» 1,270 »
överfältveterinär enligt samma grunder som överfältläkare,	
fältveterinär enligt samma grunder som major, regementsveterinär, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår,	» 1,270 »

bataljonsveterinär, äldre, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår, ...	med 1,180 kronor	
departementsskrivare, tyg- eller fabriksförvaltare av 1. klassen, fortifikationskassör, därest sådan beställningshavare tillträtt på stat uppförda två ålders-tillägg,	» 1,000	»
tygunderofficer vid artilleriet med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom styckjunkare,		
tygförvaltare av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	» 1,250	»
besiktningrustmästare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	» 1,250	»
tyghantverkare, gevärshantverkare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	» 1,010	»
poliskommissarie vid fästningspolisen i Boden, som tillträtt för beställningen på stat uppförda två ålders-tillägg,	» 1,000	»

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i mom. 1 här ovan skall såsom tjänstår beräknas:

för bataljonsläkare, äldre: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom bataljonsläkare vid truppförband;

för regementsveterinär: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom regementsveterinär, samt därjämte, i förekommande fall, den tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom bataljonsveterinär; samt

för övriga tjänstinnehavare: den tid, varunder de på stat innehaft enahanda beställning som den, från vilken avgång sker.

§ 4.

1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte vid avgången åtnjuter tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.

2. Den, som, jämlikt punkt 4 i gällande grunder för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar, avgår med fyllnads-pension i lägre tjänstegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre tjänstegrad.

3. Den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av samma år, äger åtnjuta pensionsförbättring med hälften av det belopp, som enligt ovan angivna grunder eljest skolat tillkomma honom.

4. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för arméns pensionering, och av sådan anledning har att vidkännas minskning i pension eller fyllnads-pension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad.

§ 5.

Pensionsförbättringen till- och frånträdes samt utbetalas i samma ordning som fyllnads-pension.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas, hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokoll.

Utskottet.

På sätt departementschefen erinrar, har frågan om beredande av förbättrade pensionsförmåner för arméns officerare och underofficerare med vederlikar sedan ett flertal år stått på dagordningen utan att ännu hava nått sin lösning. Det torde vara allmänt känt, att de pensionsbelopp, som tillkomma ifrågavarande personal, icke äro tillfredsställande, och att behovet av förbättrade pensionsförmåner länge gjort sig gällande. Uppenbart är, att, efter den vid 1918 års lagtima riksdag genomförda tillfälliga löneförbättringen för nämnda personal, förhållandet mellan deras avlöning och pension kommit att bliva ännu ogynnsammare än förut. Under dessa omständigheter synes det utskottet vara riktigt, att, innan en definitiv löneregleryng äger rum, åtgärder vidtagas i syfte att åtminstone i någon mån förbättra här ifrågavarande pensionsförhållanden. Ett dylikt förslag har, såsom framgår av utredningen i ärendet, utarbetats av särskilt tillkallade sakkunniga. Detta förslag grundar sig dels på det utkast till definitiv löneregleryng för personal vid försvars-

väsendet, som förelades 1918 års lagtima riksdag i samband med den då gjorda framställningen om tillfällig löneförbättring för dylik personal, dels ock på den i civila pensionslagen givna huvudregeln, att såsom pensionsunderlag för viss tjänst skall tjäna den med tjänsten förenade lönen. De i nämnda utkast upptagna lönebeloppen hava sålunda i de sakkunnigas förslag lagts till grund vid beräkning av den pensionsförbättring, som i allmänhet borde utgå till den militära personalen, men hava dessa belopp, på det att icke genom ifrågavarande pensionsförbättring en definitiv pensionsreglering skulle i någon mån föregripas, minskats med 10 procent; skillnaden mellan de återstående beloppen och de nu utgående pensionerna skulle enligt de sakkunnigas förslag utgå till personalen såsom pensionsförbättring.

Departementschefen har med vissa mindre jämkningar i allt väsentligt anslutit sig till de sakkunnigas förslag, och utskottet har för sin del vid granskningen av detsamma på de i statsrådsprotokollet anförda skäl ansett sig böra biträda departementschefens mening.

Utskottet har emellertid funnit skäl till den erinran och det ändringsförslag, varom här nedan vidare förmäles.

På sätt framgår av propositionen, har det ansetts lämpligt att för pensionsförbättring åt *musikunderofficerare* föreslå andra regler än som skulle gälla beträffande *truppunderofficerare*. I sådant avseende föreslås (§ 2 mom. 1), att musikunderofficer, som uppnått minst 12 tjänsteår, må tilldelas pensionstillägg med samma belopp, som skulle tillfalla truppunderofficer med motsvarande antal tjänsteår. För musikfanjunkare skulle såsom tjänsteår beräknas den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musikfanjunkare, samt därjämte, i förekommande fall, den tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant av 1 eller 2 klassen; för musiksergeant skulle beräknas den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant, oavsett huruvida beställningen tillhört 1 eller 2 klassen (§ 2 mom. 2).

I anledning av vad sålunda föreslagits har, enligt vad som meddelats utskottet, från musikunderofficershåll uttalats önskvärdheten av bättre villkor för erhållande av pension. Det här särskilt framhållits, att förslaget därom, att minst 12 års tjänstgöring i grad skulle erfordras för erhållande av pensionstillägg verkade synnerligen ogynnsamt för dessa underofficerare, vilkas befordringsförhållanden understundom vore sådana, att 12 års tjänstgöring i grad icke kunde vinnas. Enligt vad utskottet under hand inhämtat, är det emellertid endast ett mycket ringa antal underofficerare, högst åtta, som skulle träffas av de här

föreslagna bestämmelserna och således komma i ofördelaktigare ställning än trupperunderofficerare. Vid sådant förhållande anser utskottet anledning icke förefinnas att ifrågasätta någon ändring av Kungl. Maj:ts förslag, och torde man för övrigt kunna utgå från den förutsättningen, att i dylika fall särskild framställning göres till riksdagen om beredande av erforderligt pensionstillägg.

Motioner
II: 373, 376.

§ 4 mom. 3 av det nu framlagda förslaget innehåller, att den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av samma år, äger åtnjuta pensionsförbättring med hälften av det belopp, som tillkommer den, vilken senare avgår från tjänsten. Mot denna bestämmelse rikta sig två i andra kammaren väckta motioner, den ena nr 373 av herr *Olsson* i Broberg jämte tre andra av kammarens ledamöter och den andra nr 376 av herrar *Leunder* och *Jeppsson*. I den förra hemställes, att nyssnämnda mom. 3 måtte utgå och att mom. 1 måtte erhålla sådan ändrad lydelse, att pensionsförbättringen i sin helhet skulle tillgodokomma jämväl den, som avgått under år 1918. I den senare motionen hemställes om sådan ändring i förslaget, att pensionsförbättringen måtte tillkomma den, som avgått från tjänsten under år 1914, med 40 procent, den, som avgått under år 1915, med 50 procent, den, som avgått under år 1916, med 60 procent och den, som avgått under år 1917, med 70 procent samt den, som avgått under år 1918, med 80 procent av det belopp, som föreslagits skola såsom pensionsförbättring utgå till den, vilken avgår från tjänsten från och med innevarande års ingång och eljest uppfyller föreskrivna villkor.

Beträffande de anförda motiven får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

I avseende å denna fråga hava de sakkunniga uttalat, att pensionsförbättringen icke borde tillkomma annan personal än den, som kommit i åtnjutande av tillfällig löneförbättring. Därvid kunde man icke bortse från, att, därest de föreslagna grunderna för pensionsförbättringen omedelbart komme till full tillämpning, en alltför skarp motsättning skulle uppstå mellan pensionsbeloppen till beställningshavare, som avgått under år 1917, och till dem, som avgått under den närmaste tiden därefter. Då de sakkunniga icke ansett sig kunna ifrågasätta en flera år omfattande övergångstid, hava de, för att åtminstone i någon mån mildra övergången till tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna, stannat vid att förorda den angivna reduktionen för dem, som avgått under år 1918.

Såsom i motiveringen till den förstnämnda motionen anföres, har emellertid arméförvaltningens civila departement anfört, att det mest konsekventa syntes vara att, i analogi med vad som gällde för definitiva löneröglningar, låta den föreslagna pensionsförbättringen i sin helhet utgå till all den personal, som pensionerats eller pensionerades, och vilken blivit delaktig av tillfällig löneförbättring. Någon rationell grund för att låta den, som pensionerats i början av januari 1919, få dubbelt så stor pensionsförbättring som den, vilken pensionerats exempelvis i slutet av december 1918, kunde näppeligen framletas. Departementet ansåge därför, att även sådana befattningshavare, som avgått under år 1918 samt under samma år eller del därav åtnjutit tillfällig löneförbättring, borde få åtnjuta hel pensionsförbättring.

Även statskontoret har under viss förutsättning ifrågasatt, huruvida icke nämnda reduktion av pensionstillägget måhända kunde bortfalla.

Föredragande departementschefen har, efter anförande av de båda myndigheternas erinringar, för sin del anfört, att han, ehuru utan tvivel vissa skäl talade för det framställda ändringsyrkandet, i frågans nuvarande läge icke ansåge sig på denna punkt böra avvika från de sakkunnigas förslag.

Utskottet kan för sin del icke annat än instämma med motionärerna därutinnan, att de av arméförvaltningens civila departement anförda skäl måste tillmätas avgörande betydelse. Det väsentliga torde nämligen vara, att åtnjutande av tillfällig löneförbättring uppställes såsom villkor för åtnjutande av pensionsförbättring. En viss ojämnhet torde i varje fall uppstå mellan dem, som pensioneras enligt de nya grunderna, och dem, som avgått tidigare. En dylik ojämnhet kvarstår emellertid, även om, såsom i Kungl. Maj:ts förslag förutsättes, pensionsförbättringen för dem, som avgått under år 1918, reduceras till hälften. Utskottet har alltså anslutit sig till den av arméförvaltningens civila departement och nyssbemälda motionärer uttalade uppfattningen. Att däremot, såsom i motionen nr 376 föreslås, ifrågavarande pensionsförbättring skulle med viss angiven procent tillkomma jämväl dem, som avgått under åren 1914—1917, anser sig utskottet icke kunna förorda.

Vad kostnaderna angår, torde, då pensionsförbättringen icke är avsedd att tillkomma vederbörande förrän från ingången av år 1919, de för ändamålet ifrågasatta anslagen böra ökas med ett belopp av 68,135 kronor såväl å tilläggsstaten för år 1919 som å riksstaten för år 1920. Under hänvisning till den å sid. 60 i propositionen förekommande

kostnadsberäkningen skulle alltså medelsbehovet utgöra för år 1919 $(68,135 + 68,135 + 86,365) = 222,635$ kronor eller i avrundat tal 223,000 kronor samt för år 1920 $(68,135 + 331,420) = 399,555$ kronor eller i avrundat tal 400,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till ovanberörda motion II: 373 och med avslag å motionen II: 376, *dels* till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid armén under tionde huvudtiteln bevilja å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 223,000 kronor samt

å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 400,000 kronor,

dels godkänna av föredragande departementschefen förordade grunder för pensionsförbättringens utgående, dock att § 4 i nämnda grunder skall erhålla följande ändrade lydelse:

»1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte fått åtnjuta tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.»

2. Den, som, jämlikt punkt 4 i gällande grunder för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar, avgår med fyllnadspension i lägre tjänstegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre tjänstegrad.

3. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för arméns pensionering, och av sådan anledning har att vidkännas minskning i pension eller fyllnadspension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad.

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela perso-

nal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

10:o) Under återopande av bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden för den 14 mars 1919, har Kungl. Maj:t i proposition nr 272 föreslagit riksdagen att godkänna följande

*Angående
ändring i
gällande
grunder för
pensionering
av arméns
befäl och
underbefäl
med veder-
likar samt
angående
tiden för
avgång ur
tjänst.*

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av punkten 2 i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst¹⁾.

Härigenom förordnas, att punkten 2 i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst skall hava följande ändrade lydelse:

2.

En var av förenämnda ämbets- och tjänstemän, vilken vid avskedstagandet stått i statens tjänst i 30 år, eller, om han är underofficer vid värvat garnisonsregemente eller fortifikationen, i 25 år, samt i övrigt till arméns pensionskassa erlagt stadgad pensionsavgift och är till pension ur kassan berättigad, äger att efter erhållet avsked undfå fyllnads-pension, beräknad enligt punkten 1 här ovan, om tillika följande levnads-år äro uppnådda, nämligen av:

a) generaler av alla grader, generalfältläkaren, generalintendenten, militärbefälhavaren å Gottland, krigsarkivarien, *förrådsvaktmästare* samt vaktmästare vid militära ämbetsverk och staber 65 år.

b) regements- och sekundchefer ävensom övriga chefer för särskilt för sig bestående militära kårer, överstar vid generalstaben, fortifikationen och intendenturkåren, inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden, överfältläkaren, chefen för krigshögskolan, chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan, *chefen för krigsskolan*, professorn vid generalstaben, överstelöjtnanter och majorer vid intendenturkåren, fältläkare, *överfältveterinären*, fälttygmästaren, styresmän för artilleriets fabriker, tygmästare, regements-

¹⁾ Ändringarna angivna med kursiv stil.

läkare, byråassistenten å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses fältläkarbyrå, överläkaren med regementsläkares lön vid garnisonssjukhuset i Stockholm, fältveterinärer, regementsveterinärer, byråassistenten å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses fältveterinärbyrå, tygingenjörer, fabriksingenjörer, tygförvaltare, fabriksförvaltare, kassörer och förrådsförvaltare vid fortifikationsen, förvaltare vid intendenturkåren, fanjunkare vid krigsskolan, tygunderofficerare, öververkmästare, verkmästare, besiktningsrustmästare, tygverkmästare, departementsskrivare, poliskommissarien vid fästningspolisen i Boden samt överkonstaplar och konstaplar vid fästningspolisen i Boden och å Karlsborg, tygskrivare, fabrikskrivare, tyghantverkare, fortmaskinister, gevärhantverkare och hantverkare vid trängen 60 år.

c) övriga i mom. b) ej upptagna regementsofficerare, chefen för artilleristaben, kaptener vid intendenturkåren, bataljonsläkare, assistenten å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses fältläkarbyrå, överläkaren med bataljonsläkares lön vid garnisonssjukhuset i Stockholm samt bataljonsveterinärer 55 år.

d) officerare av kompaniofficers grad med undantag av kaptener vid intendenturkåren, underofficerare med undantag av fanjunkare vid krigsskolan, förvaltare vid intendenturkåren och tygunderofficerare ävensom musikpersonal 50 år.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Utskottet har vid granskning av förevarande förslag icke funnit något att erinra och hemställer,

att Kungl. Maj:ts framställning må vinna riksdagens bifall.

Angående
pensionsför-
bättring för
viss personal
vid marinen.

11:o) I en till riksdagen den 7 mars 1919 avlåten proposition nr 302 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid marinen under tionde huvudtiteln bevilja

å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 40,000 kronor samt å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 70,000 kronor,

dels godkänna av föredragande departementschefen förordade, här nedan intagna grunder för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från

tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1919 (nr 2) hade i punkt 12 under tionde huvudtiteln och i den samma dag avlåtna statsverkspropositionen i punkt 24 under tionde huvudtiteln av Kungl. Maj:t förslagsvis upptagits samma belopp som i nyssberörda proposition.

Ovan omförmälda grunder äro av följande lydelse:

Grunder för pensionsförbättring för viss personal vid marinen.

§ 1.

1. Officerare och underofficerare äga efter avgång från beställning vid flottans eller kustartilleriets stam, med de undantag och enligt de särskilda bestämmelser, som här nedan stadgas, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

kommendör (överste)	med 1,500 kronor
kommendörkapten av 1. graden (överste- löjtnant)	» 1,350 »
kommendörkapten av 2. graden (major)	» 1,300 »
kapten av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
minst 3 och mindre än 6	» 430 »
minst 6 och mindre än 9	» 880 »
minst 9	» 1,270 »
kapten av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 780 »
minst 3 och mindre än 6	» 1,230 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,680 »
minst 9	» 2,070 »
löjtnant, som vid början av det år, då av- gången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 420 »
minst 3 och mindre än 6	» 780 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,130 »
minst 9	» 1,380 »

underlöjtnant (fänrik), som vid början av det			
år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	med	630	kronor
minst 3	»	880	»
flaggunderofficer (underofficer av 1. graden),			
som vid början av det år, då avgången			
äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	435	» 60 öre
minst 3 och mindre än 6	»	615	» 60 »
minst 6 och mindre än 9	»	795	» 60 »
minst 9 och mindre än 12	»	975	» 60 »
minst 12	»	1,155	» 60 »
underofficer av 2. graden, som vid början av			
det år, då avgången äger rum, uppnått			
följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	350	»
minst 3 och mindre än 6	»	530	»
minst 6 och mindre än 9	»	660	»
minst 9 och mindre än 12	»	790	»
minst 12	»	910	»
underofficer av 3. graden, som vid början av			
det år, då avgången äger rum, uppnått			
följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	390	»
minst 3 och mindre än 6	»	520	»
minst 6 och mindre än 9	»	640	»
minst 9	»	770	»

2. Vid beräkningen av antalet tjänstår tillämpas de regler, som i sådant avseende äro stadgade i fråga om beräkning av tillfällig löneförbättring under det år, då avgången äger rum.

§ 2.

Marinöverintendenten, förste marinintendent, marinintendent av 1. och 2. graden samt marinunderintendent äga vid avgång från beställning vid flottans stam, därest avgången sker efter uppnående av det för erhållande av full pension och fyllnadspension stadgade antalet levnads- och tjänstår, uppbära pensionsförbättring efter enahanda grunder, som gälla för flottans officerare inom motsvarande tjänstegrad.

§ 3.

Nedannämnda civilmilitära beställningshavare äga vid avgång från beställning vid flottans stam, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

marindirektör av 2. graden	med 1,300 kronor
miningenjör, som tillträtt samtliga på stat uppförda ålderstillägg,	» 1,400 »
marinöverläkaren enligt samma grunder som kommen- dör (överste),	
förste marinläkare enligt samma grunder som kom- mendörkapten av 1. graden (överstelöjtnant),	
marinläkare av 1. graden	» 1,000 »

§ 4.

1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte vid avgången åtnjuter tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.

2. Den, som avgår med pension och fyllnadspension i lägre lönegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre lönegrad.

3. Den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av samma år, äger åtnjuta pensionsförbättring med hälften av det belopp, som enligt ovan angivna grunder eljest skolat tillkomma honom.

4. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, och av sådan anledning icke är berättigad till fyllnadspension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad.

§ 5.

Pensionsförbättringen till- och frånträdes samt utbetalas i samma ordning som fyllnadspension.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till omförmälda statsrådsprotokoll.

Motioner
II: 374 och
II: 375.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två inom andra kammaren väckta motioner, den ena under nr 374 av herr *Olsson* i Broberg jämte tre andra av kammarens ledamöter samt den andra under nr 375 av herrar *Leander* och *Jeppsson*. I den förstnämnda motionen hemställes om sådan ändring av de utav Kungl. Maj:t förordade grunderna för pensionsförbättringen, att full pensionsförbättring måtte tillerkännas även sådana till pensionsförbättring berättigade, vilka avgått ur tjänsten under år 1918.

I den senare motionen föreslås sådan ändring, att pensionsförbättringen måtte tillkomma den, som avgått från tjänsten under år 1914, med 40 procent, den, som avgått under år 1915, med 50 procent, den, som avgått under år 1916, med 60 procent samt den, som avgått under år 1917, med 70 procent och den, som avgått under år 1918, med 80 procent av det belopp, som föreslagits skola utgå till den, vilken avgår från tjänsten från och med innevarande års ingång och eljest uppfyller föreskrivna villkor.

Utskottet.

Utskottet tillåter sig att hänvisa till vad utskottet härovan under punkt 9 anfört i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 276 angående pensionsförbättring för viss personal vid armén. Samma synpunkter torde ock här kunna i tillämpliga delar göras gällande. Utskottet har även beträffande här föreliggande framställning anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag, dock med den ändring att, i enlighet med framställningen i motionen nr 374, § 4 mom. 3 i de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för pensionsförbättringens utgående skulle bortfalla och mom. 1 i samma paragraf erhålla nedan intagna ändrade lydelse. Följaktligen har utskottet icke kunnat tillstyrka bifall till motionen nr 375.

Vad kostnaderna beträffar, torde, då pensionsförbättringen icke är avsedd att tillkomma vederbörande förrän från ingången av år 1919, de för ändamålet ifrågasatta anslagen böra ökas enligt följande beräkning (jfr sid. 35 i propositionen.) För år 1919 erfordras kronor 24,469: 40 + 38,244: 80 = 62,714: 20 eller i avrundat tal 63,000 kronor samt för år 1920 kronor 24,469: 40 + 68,483: 40 = 92,952: 80 eller i avrundat tal 93,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till ovanberörda motion II: 374 och med avslag å motionen II: 375,

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid marinen under tionde huvudtiteln bevilja å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 63,000 kronor samt

å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 93,000 kronor,

dels godkänna av föredragande departementschefen förordade grunder för pensionsförbättringens utgående, dock att § 4 i nämnda grunder skall erhålla följande ändrade lydelse:

1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte fått åtnjuta tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.

2. Den, som avgår med pension och fyllnadspension i lägre lönegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre lönegrad.

3. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, och av sådan anledning icke är berättigad till fyllnadspension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

12:o) I proposition nr 332 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att understöd jämlikt grunderna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete må beredas efterlevande till vid minexplosion i Västervik den 6 maj 1918 omkomna glasblåsaren *Karl Emil Rickard Berg*, arbetskarlen *Anders Peter Andersson*, skepparen *Anton*

Angående understöd till efterlevande till vissa vid en minexplosion omkomna personer.

Sixten Karlsson, fiskaren *Olof Johan Johansson* och fabriksarbetaren *Karl Hugo Nilsson*.

Utredningen i detta ärende återfinnes i statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden den 18 mars 1919, till vilket utskottet får hänvisa.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts föreliggande framställning hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts proposition nr 332 må vinna riksdagens bifall.

Angående
ersättning till
värnpliktige
J. Carlström
i anledning av
kroppsskada,
ådragen
under militär-
tjänstgöring.

13:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 382 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till värnpliktige nr 12 ²¹⁶/₁₉₁₃ *Josef Carlström* må — utan hinder därav, att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den i § 12 av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, föreskrivna tid — från beväringsskaps invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden den 21 mars 1919.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 382 må av riksdagen bifallas.

C. Allmänna indragningsstaten.

I. Ang. justitiedepartementet.

Angående
årligt under-
stöd åt vakt-
konstapeln
N. Jonsson
Lindgrens
änka.

14:o) I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 67, av herr *Petrén* samt den andra inom andra kammaren, nr 170, av herr *Månsson* i Hagaström, hemställes,

»att riksdagen måtte bevilja framlidne vaktkonstapeln *Nils Jonsson Lindgrens* änka *Kristina Charlotta Lindgren*, född *Stålkrantz*, ett årligt understöd av 400 kronor att från och med innevarande år utgå så länge hon lever ogift.»

Till stöd för berörda hemställan hava motionärerna anfört följande:

»Vaktkonstapeln *Nils Jonsson Lindgren* erhöi den 14 december 1883 anställning vid centralfängelset å Långholmen och hade således, då han den 16 december 1911 avled, en tjänstetid av över 28 år. Den efter *Lindgren* förrättade bouppteckningen utvisade en behållning av allenast kronor 361.09.

Änkan är ej berättigad till pension, då Lindgren ej var med i civilstatens änke- och pupillkassa. Anslutningen till denna kassa var till en början frivillig, vadan, då lönen var liten, många av de äldre vaktkonstaplarna ej ansågo sig kunna bära avgifterna till kassan.

Änkan har, så länge hon var arbetsför, rätt sig utan hjälp och ej begärt sådan. Nu har hon emellertid, som av i avskrift bifogade läkarbetyg framgår, blivit invalid på grund av ett olycksfall. I betraktande av mannens långa tjänstetid torde det under sådana förhållanden inte vara mer än rimligt att statsmakterna här ingripa hjälpande. Riksdagen har också i en mängd liknande fall visat sig behjärta nödlidande änkors ställning.

För övrigt hänvisas till medföljande bilagor. Som skäligt understödsbelopp föreslås 400 kronor om året att utgå så länge hon lever ogift.»

Bilaga 1.

Vaktkonstapeln vid centralfängelset å Långholmen Nils Jonsson Lindgren, vilken varit fast anställd sedan den 14 december 1883 tills han avled den 16 december 1911 (57 år 1 månad och 22 dagar gammal) och således varit i statens tjänst 28 år, efterlämnade vid sitt frånfälle änka med två minderåriga barn i mycket prekära omständigheter.

Beklagligt nog var ej Lindgren med i civilstatens änke- och pupillkassa, sannolikt beroende på att inträdet i denna kassa under första tiden av Lindgrens tjänstetid var frivilligt och den avlöning, som på den tiden erhöles, var så minimal, att den ej tillät lägre befattningshavare några utgifter, som ej voro nödvändiga.

Då nu Lindgren, trots sin långa och i alla avseenden plikttrogna tjänst, varvid han varit ett synnerligen gott föredöme för både kamrater och fängpersonal, på grund av sin förtidiga död ej betungat statsverket med någon som helst pension, våga vi på det allra livligaste framföra en vördsam vädjan till statsmakterna, att Lindgrens efterlämnade maka Kristina Charlotta Lindgren, vilken sedan den 25 november 1915 är, enligt bifogat läkarbetyg, invalid på grund av olycksfall och oförmögen att försörja sig själv, måtte med hänsyn till Lindgrens långa tjänstetid och änkans ekonomiska svårigheter erhålla någon liten pension för att i någon mån lätta bekymren för hennes återstående liv.

Stockholm den 21 januari 1919.

Å lokalavdelningen nr 1 av Sveriges fängvårdsmannaförbunds vägnar:

J. Kullenberg,

ordförande.

K. G. Karlsson,

sekreterare.

Ivar Schiöld,

kassör.

I fråga om övriga vid motionen fogade intyg hänvisas till motionen.

Riksdagen har vid föregående tillfällen beviljat pensioner i likartade fall, och hava dessa pensioner i allmänhet bestämts att utgå efter de

Utskottet.

grunder, som varit gällande, om den avlidne varit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Enligt vad utskottet under hand inhämtat från fångvårdsstyrelsen, skulle änkan Lindgren under sådana förhållanden varit berättigad till en pension av 240 kronor, vilket belopp utskottet ansett sig böra tillstyrka.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I:67 och II:170, må medgiva, att vaktkonstapeln Nils Jonsson Lindgrens änka Kristina Charlotta Lindgren, född Stålkranz, må, i enlighet med grunderna i §§ 7—11 av Kungl. Maj:ts reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av tvåhundra-fyrtio kronor.

Angående
pension åt
vakt-
konstapeln
A. Karlssons
änka.

15:o) I en inom andra kammaren väckt motion nr 114 har herr *Sjöström* hemställt,

»det riksdagen måtte besluta att i enlighet med grunderna för civilstatens änke- och pupillkassa utbetala en årlig pension av 240 kronor med tillägg av kristidstillskott, att för innevarande år utgå till vaktkonstapel *Anders Karlssons* änka *Ella Maria Paulina Johansdotter.*»

Såsom stöd för motionen har anförts följande:

»Den 1 januari 1910 avled vaktkonstapeln vid numera nedlagda central-fängelset Nya Varvet, Anders Karlsson, efter en anställningstid av sammanlagt 46 år.

Enligt bifogade intyg har han fullgjort sina åligganden på ett förtjänstfullt sätt. I sitt äktenskap med *Ella Maria Paulina Johansdotter* har han haft 8 barn att uppfostra.

Änkan är 71 år gammal samt sjuklig, är icke delaktig i civilstatens änke- och pupillkassa, varför hennes belägenhet är synnerligen svår.

Med hänsyn till Karlssons långa tjänstgöringstid anhåller jag om pension för hans änka efter samma grunder som varit gällande, därest Karlsson varit delägare i ovannämnda kassa. 7 st. intyg medfölja som bilagor.

Vid flera föregående tillfällen har riksdagen beviljat enahanda pensioner. Bland annat år 1912 med anledning av av herr Emil Kristensson väckt motion nr 145, m. fl.

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Under åberopande av vad utskottet i nästföregående punkt anfört, har utskottet ansett sig böra tillstyrka det av motionären föreslagna pensionsbeloppet eller 240 kronor. Härå torde krigstidstillägg komma att utgå i vanlig ordning.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:114, må medgiva, att vaktkonstapeln Anders Karlssons änka Ella Maria Paulina Johansdotter må, i enlighet med grunderna i §§ 7—11 av Kungl. Maj:ts reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av tvåhundrafyrtio kronor.

II. Ang. lantförsvarsdepartementet.

16:o) I en inom andra kammaren under nr 227 väckt motion har herr *Bärg* hemställt,

Angående pensioner åt tretton änkor efter arbetare vid Carl Gustavs stads gevärsfaktori.

att riksdagen täcktes medgiva, att från allmänna indragningsstaten finge från och med den 1 januari 1919 under deras återstående livstid årligen till var och en av angivna tretton änkor efter arbetare vid gevärsfaktoret, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förbliver, utbetalas pension å trehundra kronor.

Såsom stöd för motionen har anförts följande:

»I motion nr 142 inom andra kammaren hemställde undertecknad och numera avlidne riksdagsman E. C. Kropp vid 1918 års lagtima riksdag om pension till tolv änkor efter arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori. Bankoutskottets utlåtande över motionen (nr 62 punkt 9:o) var särdeles välvilligt hållet och det avslagsyrkande, vartill utskottet kom, stödde sig väsentligt på den förhoppningen, att, då det förslag, som den 3 november 1917 avgavs av särskilda sakkunniga angående det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering och som då var beroende av Kungl. Maj:ts prövning, efter vederbörlig beredning förelades riksdagen, även dessa änkors pensionsförhållande komme under omprövning, vadan utskottet icke ville genom att tillstyrka motionen föregripa resultatet av de sakkunnigas utredning. Utskottets avstyrkande godkändes även av andra kammaren.

Ehuru utskottets skäl synes väga tungt, dristar jag mig dock att på nytt föra frågan på tal. Det torde måhända dröja ännu ett och kanske flera år, innan beslut i avsedd riktning är att vänta och under tiden lider den enskilda individen nöd.

Möjligt är ock, att, när nästan alla här ifrågasatta äro högt ålderstigna (samtliga utom två mellan 70 och 87 år), då staten en gång skall träda till för att bringa lindring i deras nödläge, den redan förekommit av döden. Den

långa tid i statens tjänst, dessa änkors män haft, den skicklighet de ådagalagt och deras hedrande uppförande, varom de flestas utmärkelser bära vittne, göra, att jag anser staten har mycket starka skäl att snarligen träda hjälpande emellan, när nöden hemsöker dem på deras ålderdom.

Någon fråga av större ekonomisk betydelse för staten kan det här i och för sig icke vara tal om, till följd av det ringa antal och de små belopp det här skulle gälla. De föreslagna pensionstagarnas höga ålder borgar även för, att det här icke heller kan gälla någon längre tid. Det verkligt avgörande skälet till avslag å fjolårets motion i denna sak var ju av helt principiell art jämte betänkligheter mot de konsekvenser som kunde följa med ett bifall. Som av artilleridepartementets yttrande — intaget i utskottets betänkande — framgår, torde avsteg redan förut gjorts från den grundläggande principen i fråga om änkepensionering. Och fråga torde därför vara, huruvida det, som står orubbat kvar av denna princip, böra vara starkt nog att, under den tid som kan dröja till dess hela denna fråga blivit ordnad, utgöra skäl att lämna här berörda gamlingar ohulpa.

Vad som ytterligare manat mig att nu förnya motionen, är den oerhörda levnadskostnadsstegring, som ägt rum, sedan riksdagen senast behandlade denna fråga och som gjort fattigdomens tryck ännu hårdare. Normala regler ha också i mångt och mycket fått vika för nu rådande exceptionella förhållanden. Sålunda ha ju statsmakterna fått på förut otänkt sätt träda emellan för att lindra kristidstrycket för såväl dem, som staten har mera direkta förpliktelser emot, som de mindre bemedlade i allmänhet. En fläkt av samma hänsyn till rådande tidsläge synes även böra kunna sträcka sig ut till här berörda personer och bidra skingra de betänkligheter, som för ett år sedan ansågos för tungt vägande gent emot ett bifall till då gjord framställning.

Till de tolv, som av oss föreslogos till pension, har nu kommit ytterligare en, vars man avlidit 1918, och vågar jag vördsamt till riksdagen hänskjuta frågan om pension för följande änkor efter personer, som haft anställning vid gevärsfaktoriet, samt i sammanhang därmed meddela de upplysningar om inverkan omständigheter, jag kunnat inhämta.

1. Stockmakaren Gustav Anders Almkvists änka Kristina Katarina Almkvist, född Eriksson den 2 maj 1846. Vid sin död år 1907 hade mannen under 17 år haft anställning vid faktoriet och var fortfarande anställd där. Änkan är medellös, åtnjuter folkpension med kronor 47.20 årligen och är nu boende hos en sin dotter i Eskilstuna.

2. Förmannen Carl Johan Bergströms änka Johanna Sofia Bergström, född Andersson den 30 december 1848. Mannen erhöll år 1913 avsked med pension efter 50 års tjänst vid gevärsfaktoriet och erhållen medalj för nit och redlighet. Han dog 1915. Änkan är medellös, har kronor 70.80 i folkpension och har tidtals haft fattigunderstöd. Hon bor hos en dotter, som har två barn att försörja.

3. Stockmakaren Anders Fredrik Bjurlings änka Johanna Fredrika Bjurling, född Blomkvist den 29 september 1842. Mannen var efter 38 års tjänst föreslagen till erhållande av medalj år 1907, då döden inträffade. Enligt intyg av komministern i Eskilstuna församling är änkan mindre bemedlad. Hon har, enligt uppgift från annat håll, en årsinkomst av ej fullt 200 kronor.

4. Förmannen Anders Engbloms änka Anna Sofia Karolina Engblom, född Andersson den 13 december 1832. Mannen, som dog 1911, erhöll avsked med

pension 1910 efter 60 års tjänst och erhållen silvermedalj. Änkan är medellös och har i folkpension kronor 47.20.

5. Filaren Frans Alfred Grönlunds änka Augusta Vilhelmina Grönlund, född Hammarbäck den 15 juli 1857. Mannen erhöll efter 35 års tjänst och tilldelad silvermedalj avsked med pension år 1907 och avled 1917. Änkan är medellös och lider, enligt läkarbetyg, av sjukdom, på grund varav hennes arbetsförmåga är nedsatt.

6. Filaren Gustav Bernhard Janssons änka Karolina Vilhelmina Jansson, född Holmström den 12 november 1840. Mannen, som erhållit silvermedalj, frånträdde sin anställning efter 40 års tjänst år 1913 med pension och avled år 1917. Änkan är, enligt intyg av pastor i Bettna församling, medellös. Hon underhålls av en dotter, som är lärarinna.

7. Förmannen Per Vilhelm Janssons änka Klara Lovisa Jansson, född Andersson den 5 september 1845. Mannen var under 22 år och fortfarande anställd vid faktoriet, då han 1912 avled. Änkan, som har folkpension å kronor 70.80, är i övrigt medellös och underhålls av sina barn.

8. Förmannen Emil Sundholms änka Maria Eleonora Sundholm, född Molin den 12 december 1876. Mannen avled år 1911 under anställning vid gevärsfaktoriet, vilken anställning han innehaft i 22 år. Änkan är medellös och har att försörja två barn, av vilka det ena är fött efter faderns död. Hon är medellös och, enligt läkarbetyg i följd av kronisk magsjukdom och allmän svaghet, oförmögen att genom arbete förvärva vad till livets uppehälle oundgängligen erfordras.

9. Verktygsarbetaren Karl Alfred Svedins änka Stina Katarina Svedin, född Jansson den 23 mars 1841. Mannen dog år 1911 under sin anställning vid gevärsfaktoriet, vilken han innehaft i 28 år. Änkan, som är medellös, har jämte folkpension å kronor 70.80 fattigunderstöd.

10. Härdaren Karl Otto Westholms änka Anna Sofia Westholm, född Andersdotter den 2 april 1848. Mannen hade vid sitt avsked år 1909 i 34 år varit anställd vid gevärsfaktoriet och därunder erhållit silvermedalj och erhöll efter avskedstagandet pension. Änkan är medellös och sjuk. Hon har folkpension å kronor 62.70 och försörjes i övrigt av en i Nyfors bosatt dotter.

11. Smidesarbetaren Ulrik Widergrens änka Anna Lovisa Widergren, född Andersson den 17 september 1846. Efter 30 års anställning vid gevärsfaktoriet erhöll mannen avsked år 1902 och avled 1911. Änkan är medellös och sjuklig. Hon har folkpension å kronor 70.80 samt dessutom årligen 20 kronor i understöd från en enskild fond.

12. Brandvaktsförmannen Karl Oskar Vikstrands änka Kristina Katarina Vikstrand, född Löth den 21 februari 1834. Efter 32 års tjänst, varunder han erhållit silvermedalj, undfick mannen avsked med pension år 1910 och avled år 1917. Änkan är medellös. Hon har folkpension å kronor 70.80 samt försörjes i övrigt av en måg, som är arbetare.

13. Filare Axel Antonius Wibells änka Augusta Wibell, född Stenström den 15 september 1842. Efter 44 års anställning vid gevärsfaktoriet, varunder han tilldelades silvermedalj, erhöll mannen avsked år 1913 och avled år 1918. Änkan är medellös och sjuklig samt försörjes av barnen.

Samtliga änkor, för vilka frejdebetyg vidfogas, åtnjuta medborgerligt förtroende.

Det belopp som syntes böra tillkomma var och en av dessa föreslogs förlidet år till 300 kronor årligen.»

Vid motionen finnas fogade tretton åldersbetyg, till vilka utskottet får hänvisa.

Utskottet.

Med hänsyn till den synnerligen höga ålder här ifrågavarande änkor i allmänhet uppnått och då det av motionärerna föreslagna beloppet i varje fall icke torde överstiga, vad de i motionen omförmälda sakkunniga ifrågasatt i sitt förslag angående icke ordinarie statstjänares rätt till familjepensionering, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till motionen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II: 227, må medgiva, att en var av de i motionen angivna änkor efter arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor att utgå från och med den 1 januari 1919.

III. Ang. civildepartementet.

Angående pension åt postmästaren av klass I B Johan Louis Westerståhl.

17:o) I en till riksdagen den 18 mars 1919 avlåten proposition nr 296 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att postmästaren av klass I B *Johan Louis Westerståhl* må från och med månaden näst efter den, då avsked från postmästartjänsten beviljats honom, under sin återstående livstid, utöver honom tillkommande pensioner från post- och telegrafverken å tillhoppa 4,600 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 390 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i ovanberörda statsrådsprotokoll.

Med tillstyrkande av bifall till vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att postmästaren av klass I B *Johan Louis Westerståhl* må från och med månaden näst efter den, då avsked från postmästartjänsten beviljats honom, under sin återstående livstid, utöver honom tillkommande pensioner från post- och telegrafverken å tillhoppa 4,600 kronor, tillika å all-

männa indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av trehundra nittio kronor.

IV. Ang. ecklesiastikdepartementet.

18:o) I proposition nr 245 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att adjunkten vid Kungsholmens realskola i Stockholm *Johan Hjalmar Hjorth* må, efter erhållet avsked från adjunktstjänsten, under sin återstående livstid uppbära utöver den pension, vartill han enligt gällande bestämmelser är berättigad, en tilläggs pension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att sammanlagda pensionsbeloppet uppgår till 3,100 kronor för år.

Angående förhöjd tilläggs-pension åt läroverksadjunkten J. H. Hjorth.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919, till vilket utskottet får hänvisa.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att en höjning av den *Hjorth* tillkommande pensionen bör komma till stånd och torde denna höjning böra utgå med ett belopp, svarande mot skillnaden mellan de före och efter den 1 januari 1919 till läroverksadjunkt i högsta lönegraden utgående beloppen eller 600 kronor. Under sådana förhållanden skulle det *Hjorth* tillkommande sammanlagda pensionsbeloppet uppgå till 3,100 kronor för år.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 245 må av riksdagen bifallas.

19:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 216 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre eldaren och maskinisten vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm *Gustaf Salomon Stenius* i Södertälje må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten ett årligt understöd till belopp av 200 kronor.

Angående understöd åt förre eldaren och maskinisten vid högre latinläroverket i Stockholm G. S. Stenius.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919.

På de i statsrådsprotokollet anförda skäl har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att förre eldaren och maskinisten vid högre latinläroverket å Norrmalm i

Stockholm Gustaf Salomon Stenius i Södertälje må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten ett årligt understöd till belopp av tvåhundra kronor.

Angående
understöd åt
vissa folkskol-
läraränkor.

20:o) I en till riksdagen den 21 februari 1919 avlåten proposition nr 149 har Kungl. Maj:t, under återropande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att en var av folkskolläraränkorna *Anna Jansson* i Grums församling, *Anna Matilda Edgren* i Sventorps församling, *Anna Margareta Lorentina Qviberg* i Norrlanda församling, *Anna Matilda Schmidt* i Nora bergsförsamling, *Hilda Charlotta Jonsson* i Kungs-Barkarö församling, *Kristina Engkvist* i Ölmstads församling och *Fredrika Charlotta Flodin* i Åkers församling må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor att utgå från och med den 1 januari 1919.

I fråga om utredningen i ärendet hänvisas till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 149 må av riksdagen bifallas.

Angående
pension åt
folkskollära-
ren *J. Svens-
sons änka*.

21:o) I en inom andra kammaren av herr *Pehrsson* i Bramstorp väckt motion nr 13 har hemställts, »att riksdagen må besluta, att i enlighet med grunderna i Kungl. Maj:ts reglemente den 15 oktober 1875 för folkskollärarnes änke- och pupillkassa och på där stadgade villkor en årlig pension av 300 kronor måtte från och med den 1 januari 1919 å allmänna indragningsstaten utgå till avlidne folkskolläraren *Johannes Svenssons* efterlevande änka *Johanna Holmberg*.»

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Som av bifogade handlingar framgår avled förre folkskolläraren vid Görslövs folkskola i Görslövs socken *Johannes Svensson* den 9 april 1908, efterlämnande änkan *Johanna Svensson*, född *Holmberg*.

Som ordinarie lärare vid nämnda skola tillträdde *Svensson* sin befattning den 19 januari 1868 och lämnade densamma, mot åtnjutande av pension, den 1 juli 1899.

Svensson åtnjöt under hela tjänstetiden endast laga minimilön. I äktenskap med *Johanna Holmberg* hade *Svensson* 2 barn.

Då Svensson under tjänstetiden endast erhöi laga minimilön, erfordrades säkerligen sparsamhet för att nöjaktigt försörja familjen, och var det säkerligen inte lätt att åstadkomma medel för delägarskap i folkskollärarnes änke- och pupillkassa eller på annat sätt säkerställa änkan vid sitt frånfälle. Hade Svensson tillhört förenämnda änke- och pupillkassa, hade änkan under sin återstående livstid jämlikt § 21 Kungl. Maj:ts reglemente av den 15 oktober 1875 och sedermera av riksdagen beslutade ändringar och tillägg varit tillförsäkrad ett årligt belopp av 300 kronor, visserligen blygsamt efter tidsförhållandena, men ändå en lättnad i bekymren för återstående levnad.

Riksdagen har tidigare i liknande fall trätt hjälpande emellan och senast 1918 års lagtima riksdag, grundat på motion II: 72 och bankoutskottets utlåtande nr 55, punkt 31, och vågar jag på grund av förevarande ömmande omständigheter anhålla, att pension måtte beviljas änkan Svensson av allmänna indragningsstaten efter samma grunder som varit gällande, därest Svensson varit delägare i förenämnda kassa.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Under åberopande av riksdagens tidigare beslut i liknande fall anser sig utskottet böra tillstyrka motionärens förslag om en pension av 300 kronor och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 13, må medgiva, att avlidne folkskolläraren Johannes Svenssons änka Johanna Svensson, född Holmberg, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

22:o) I en inom andra kammaren under nr 15 väckt motion har herr *Moberger* hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att folkskollärare-änkan *Hilma Ulrika Olofsson* i Hemse församling må under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor att utgå från och med den 1 augusti 1918.»

Angående årligt understöd åt folkskollärare-änkan Hilma Ulrika Olofsson.

Såsom stöd för motionen har anförts följande:

»Såsom framgår av närslutna handlingar avled förre folkskolläraren vid Alva folkskola *Kristian August Olofsson* den 22 juli 1918 och efterlämnade änkan *Hilma Ulrika Olofsson*, f. *Bäärnhjelm*.

Olofsson tjänstgjorde som folkskollärare i Alva — till en början vid Alva och Hemse gemensamma folkskola och därefter vid Alva folkskola — från och

med vårterminen 1870 till sin avgång med pension från folkskollärarnes pensionsinrättning i slutet av år 1894. Vid tiden för sin avgång från skolan åtnjöt han en årlig lön av 700 kronor. Hans pension från folkskollärarnes pensionsinrättning uppgick till 525 kronor årligen.

Den 16 augusti 1885 ingick han äktenskap med Hilma Ulrika Bäärnhjelm, född den 28 juli 1846. Äktenskapet blev barnlöst.

Familjen har veterligen ej ägt förmögenhet eller andra inkomster än mannens lön. Nettobehållningen i boet efter avlidne Olofsson utgjorde ej heller boupp-teckningsdagen den 2 oktober 1918 mera än sexhundra (603) kronor. Enligt intyg från folkskollärarnes pensionsinrättning har Olofsson icke varit delägare i folkskollärarnes änke- och pupillkassa. Änkan står således alldeles utblottad, utan existensmedel och hänvisad till barmhärtiga medmänniskors hjälp. I flera liknande fall har riksdagen förut trätt hjälpande emellan.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Under åberopande av riksdagens tidigare beslut i liknande fall anser sig utskottet böra tillstyrka motionärens förslag om ett understödsbelopp av 300 kronor om året, dock torde detsamma böra utgå först från och med den 1 januari 1919.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 15, må medgiva, att avlidne folkskolläraren Kristian August Olofssons änka Hilma Ulrika Olofsson, född Bäärnhjelm, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten upp bära ett årligt understöd av trehundra kronor.

*Angående
pension åt
folkskol-
lärareänkan
Karolina
Rantzén.*

23:o) I en inom andra kammaren väckt motion nr 58 har herr *Magnusson* i Skövde hemställt, »att riksdagen måtte bevilja folkskol-lärareänkan *Karolina Rantzén* från Krokstorp i Mölltorps socken, Skaraborgs län, en årlig pension av 300 kronor under sin återstående livstid, att utgå av allmänna indragningsstaten från den 1 januari 1919».

Såsom stöd för sin hemställan har motionären anfört följande:

»Som bekant har bland avgångna folkskollärare en del icke varit delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, i många fall beroende på att deras ekonomiska ställning knappast medgivit därmed förenade utgifter. Så var även förhållandet med år 1916 avlidne förre folkskolläraren A. A. Rantzén, som 1898

avgick efter 31 års tjänstgöring som ordinarie folkskollärare i Udenäs socken, Skaraborgs län. Rantzén tjänstgjorde dessförinnan vid ambulerande skola mot en årslön av 100 kronor jämte kofoder och började den ordinarie tjänsten med en kontant lön av 300 kronor jämte vanliga naturaförmåner samt åtnjöt vid avskedet 1898 efter väl vitsordad tjänstgöring en lön av 700 kronor jämte stadgade naturaförmåner. På dessa inkomster hade Rantzén att försörja hustru och nio barn, och det är under sådana förhållanden ganska förklarligt, att han icke ansåg sig ha råd att ingå i pensionskassan, än mindre kunnat inbespara något kapital till efterlevande änkan. Denna är sålunda helt och hållet hänvisad att försörjas av anhöriga och erhåller av dessa fri bostad å lägenheten Krogstorp i Mölltorps socken jämte därav härflytande arrendeinkomst 225 kronor, vilket dock uppenbarligen är för knappt under rådande förhållanden. Ej heller är någon av de anhöriga i omständigheter att kunna utan kännbar uppoffring, utöver det nämnda, bidra till hennes underhåll, varför skäl synas föreligga, att riksdagen träder hjälpande emellan, och ber jag få som ytterligare skäl härför erinra, att riksdagen förut såväl på grund av framställningar av Kungl. Maj:t som av enskilde riksdagsmän beviljat pensioner åt behövande folkskolläraränkor.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Under återopande av riksdagens tidigare beslut i liknande fall har utskottet ansett sig böra tillstyrka motionärens förslag om ett understödsbelopp av 300 kronor om året att utgå från och med den 1 januari 1919.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 58, må medgiva, att avlidne folkskolläraren A. A. Rantzéns änka Karolina Rantzén må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

24:o) I en inom andra kammaren väckt motion nr 69 har herr *Welin* hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att folkskollärareänkorna *Matilda Kristina Börjesson* i Herrljunga och *Helena Mellin* i Tumberg må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge de förbliva ogifta, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor vardera».

*Angående
understöd åt
folkskol-
lärareänkorna
Matilda
Kristina
Börjesson och
Helena
Mellin.*

Såsom stöd för motionen anföres följande:

»Riksdagen har vid flera tillfällen beviljat understöd åt änkor efter folkskollärare, som icke varit delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa. Så skedde senast vid 1918 års riksdag, då denna på framställning från Kungl. Maj:t beviljade ett understöd av 300 kronor årligen åt flera änkor efter folkskollärare.

Med hänvisning härtill och under förhoppning om, att riksdagen skall visa samma välvilja även i andra, likartade fall, anhåller jag få påkalla sådan välvilja för folkskollärareänkorna Matilda Kristina Börjesson och Helena Mellin.

Matilda Kristina Börjesson, född Falk, är änka efter folkskolläraren Johannes Börjesson, är 68 år gammal, lever ogift och är bosatt i Herrljunga. Mannen tjänstgjorde oförvitligt som ordinarie folkskollärare i Eggrena församling från den 20 juni 1875 till den 9 augusti 1896, då han avled. Han ägde icke delaktighet i folkskollärarnas änke- och pupillkassa. Änkan äger inga egna medel och försörjes huvudsakligen av makarnas enda barn, som är folkskollärarynka.

Helena Mellin, född Andersdotter, är änka efter folkskolläraren C. A. Mellin, är 67 år gammal och lever ogift. Mannen tjänstgjorde oförvitligt som ordinarie folkskollärare i Kullings-Skövde och Tumbergs församlingar i 32 år och avled 1915 utan att äga delaktighet i folkskollärarnas änke- och pupillkassa. Änkan äger inga nämnvärda tillgångar och åtnjuter icke understöd. Makarna hava tillsammans haft 7 barn, vilka alla utom en äro lärare(-innor) vid folkskolan.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Under åberopande av riksdagens tidigare beslut i liknande fall har utskottet ansett sig böra tillstyrka motionärens förslag om ett understödsbelopp av 300 kronor om året att utgå från och med den 1 januari 1919.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II: 69, må medgiva, att vardera av folkskollärareänkorna Matilda Kristina Börjesson i Herrljunga och Helena Mellin i Tumberg må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.

*Angående
pension åt
folkskol-
lärareänkan
Matilda
Nilsson.*

25:o) Inom andra kammaren har av herr Nilsson i Landeryd under nr 118 väckts en motion av följande lydelse:

»1917 års riksdag beslöt enligt skrivelse nr 10 punkt 87 att bevilja en årlig pension av 400 kronor åt skollärareänkan Tilda Pettersson. Detta belopp bestämdes med hänsyn därtill att åtskilliga år förgått efter mannens död, under vilken tid hon ej åtnjutit någon pension.

Under åberopande av bifogade prästbevis samt en skrivelse från folkskollärarnes änke- och pupillkassa ävensom förutnämnda riksdagsbeslut hemställes vördsamt,

att riksdagen måtte besluta att åt folkskollärareänkan *Matilda Nilsson* från Nederby i Värnamo församling bevilja en pension av 400 kronor att utgå årligen från och med 1919 så länge hon lever ogift.»

Åberopade intyg äro av följande lydelse:

Härmed intygas, att folkskollärareänkan *Matilda Kristina Nilsson*, född *Abrahamsdotter*, i Nederby av Värnamo församling är född den 31 oktober 1853 och är änka efter folkskolläraren *Johan Nilsson*, vilken, född den 7 juli 1834, den 13 oktober 1872 valdes till ordinarie folkskollärare i Värnamo församling och innehade denna befattning till den 31 december 1897, då han avgick med pension, samt avled den 10 september 1914 utan att för sin ovanskrivna efterlämnade maka, med vilken han ingått äktenskap den 21 december 1875, hava förvärvat delaktighet i folkskollärarnes änke- och pupillkassa; samt att ifrågasvarande folkskollärareänka, som är medellös och på grund av ålder och sjuklighet oförmögen att bidra till sin försörjning, nu befinner sig i synnerligen torftiga och tryckta levnadsomständigheter, varför hon är i största behov av ekonomiskt understöd.

Värnamo församling i Jönköpings län den 17 januari 1919.

N. Källoff.

Kyrkoherde.

Till folkskollärareänkan *Matilda Nilsson*.

Nederby.

Värnamo.

Med anledning av eder i dag inkomna framställning om understöd från folkskollärarnas änke- och pupillkassa får jag meddela, att, då eder avlidne man ej var delägare i kassan, någon pension eller något understöd därifrån ej kan tilldelas eder. Däremot finns nog all utsikt till att ni kan utverka eder en statspension genom att antingen ingå till Kungl. Maj:t med underdånig ansökning därom — vilket dock måhända är väl sent påtänkt för året — eller ock genom att påverka ortens riksdagsman att väcka motion därom i riksdagen. Riksdagen har nämligen beviljat många sådana pensioner åt folkskollärareänkor i samma läge som ni, senast i år åt åtminstone 4 änkor med 300 kronor åt varje.

Stockholm den 19 september 1918.

Folkskollärarnes änke- och pupillkassa:

Carl Widström.

Verkst. dir.

Utskottet har icke haft något annat att erinra mot motionärens förslag än att understödsbeloppet, såsom i närmast föregående fall, torde böra bestämmas till 300 kronor.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 118, må medgiva, att avlidne folkskolläraren Johan Nilssons änka Matilda Kristina Nilsson, född Abrahamsdotter, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

Angående
understöd åt
förra folk-
skolläraren
Magnus Hag-
mans änka.

26:o) I en inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Tumhult väckt motion nr 178 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att förra folkskolläraren *Magnus Hagmans* änka *Anna Kristina Hagman*, född Karlsson, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon lever ogift, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.

Såsom stöd för motionen har anförts följande:

»Såsom av bifogade handlingar framgår, avled förra folkskolläraren *Magnus Hagman* den 3 mars 1915 efter att hava tjänstgjort såsom ordinarie folkskollärare i 32 år och dessutom såsom vikarierande lärare i flera år samt efterlämnade sin år 1857 födda hustru.

Då *Hagman* under sin tjänstetid befann sig i så knappa ekonomiska omständigheter, att han icke kunde åstadkomma medel för delägareskap i folkskollärarnes änke- och pupillkassa eller på annat sätt säkerställa sin familj, så befinner sig hans änka, *Anna Kristina Hagman*, född *Karlsson*, vilken numera är boende i Ljungby köping, i en svår ekonomisk belägenhet, emedan hon såsom vidfogade intyg utvisar är oförmögen att sig själv försörja.

Riksdagen har vid föregående tillfällen i liknande fall trätt hjälpande emellan.»

Beträffande de vid motionen fogade intygen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Under återopande av riksdagens tidigare beslut i liknande fall har utskottet ansett sig böra tillstyrka motionärens förslag om ett understödsbelopp av 300 kronor om året att utgå från och med den 1 januari 1919.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II: 178, må medgiva, att avlidne folkskolläraren *Magnus Hagmans* änka *Anna Kristina Hagman*, född *Karlsson*, må från och med den 1 januari 1919 under sin åter-

stående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

27:o) I en inom andra kammaren av herr *Pehrsson* i Bramstorp väckt motion nr 235 har hemställts, »att riksdagen ville medgiva, att i enlighet med grunderna i Kungl. Maj:ts reglemente av den 15 oktober 1875 för folkskollärarnes änke- och pupillkassa jämte där vidtagna ändringar och stadgade villkor en årlig pension av 300 kronor må från och med den 1 januari 1919 utgå till avlidne folkskolläraren *Per Landgrens* i Össjö efterlevande änka».

Angående pension åt folkskolläraren Per Landgrens änka.

Såsom stöd för framställningen anför motionären:

»Som av bifogade handlingar framgår, avled förre folkskolläraren vid Össjö folkskola i Kristianstads län *Per Landgren* år 1915 efter att i 33 år varit anställd som lärare vid nämnda skola.

Det är i detta fall, som i liknande motioner tidigare åberopats, de i den tid varande små löneförmånerna, som gjort det svårt eller kanske omöjligt för *Landgren* att åstadkomma medel för delägareskap i folkskollärarnes änke- och pupillkassa eller på annat sätt ekonomiskt säkerställa änkan vid sitt frånfälle.

Hade *Landgren* tillhört förenämnda änke- och pupillkassa, hade änkan under sin återstående livstid, jämlikt § 21 i Kungl. Maj:ts reglemente av den 15 oktober 1875 och däri beslutade ändringar, varit tillförsäkrad ett årligt belopp av 300 kronor, visserligen blygsamt, men ändå en lättnad i bekymren.

Riksdagen har vid föregående tillfällen trätt hjälpande emellan, varför jag vågar anhålla, att pension måtte beviljas änkan *Landgren* av allmänna indragningsstaten efter samma grunder, som varit gällande, därest *Landgren* varit delägare i förenämnda kassa.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Under åberopande av riksdagens tidigare beslut i liknande fall har utskottet ansett sig böra tillstyrka motionärens förslag om ett understödsbelopp av 300 kronor att utgå från och med den 1 januari 1919.

Utskottet.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 235, må medgiva, att avlidne folkskolläraren *Per Landgrens* änka *Ottea Olsson*, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

Angående
understöd åt
vissa småskol-
läraränkor.

28:o) I en till riksdagen avlåten proposition nr 150 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, *dels* att en var av småskollära-änkorna *Brita Johanna Andersson* i Vittangi kapellförsamling, *Sandbäck Anna Eriksson* och *Marit Jonsson* i Malungs församling samt *Eva Lovisa Svensson* i Åsele församling må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor,

dels att understödet må, under i övrigt enahanda villkor, förhöjas med 50 procent för änkan *Brita Johanna Andersson*, så länge hon styrker sig äga försörjningsplikt mot ett eller flera egna äkta barn, som icke fyllt 18 år,

dels ock att, för den händelse sistnämnda änka skulle avlida utan att hava trätt i nytt gifte och vid sitt frånfalle efterlämna äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder, understöd må utgå till barnen, tills de fyllt 18 år, med belopp av 150 kronor för ett samt 300 kronor för två barn.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 21 februari 1919, till vilket utskottet får hänvisa.

Utskottet.

Under återopande av riksdagens tidigare beslut i liknande fall har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning och hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 150 må vinna riksdagens bifall.

Angående
årliga under-
stöd åt små-
skollärare-
änkorna
*Märta Kata-
rina Karlsson*
och *Anna
Kristina
Magnusson*.

29:o) I en inom andra kammaren av herrar *Berggren* och *Eliasson* väckt motion nr 56 hava motionärerna anfört följande:

»På grund av Kungl. Maj:ts proposition nr 243 beslutade 1918 års lagtima riksdag medgiva,

dels att en var av i nämnda proposition uppräknade sex småskollärareänkor må från den 1 januari 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor,

dels att understödet må, under i övrigt enahanda villkor, förhöjas med 50 % för en var av ifrågavarande änkor, som styrker sig äga försörjningsplikt mot ett eller flera äkta barn, som icke fyllt 18 år,

dels ock att för den händelse någon av sistnämnda änkor skulle avlida utan att hava trätt i nytt gifte och vid sitt frånfalle efterlämnar

äkta barn, som icke fyllt 18 år, understöd må utgå till barnen, tills de fyllt 18 år, med belopp av 150 kronor för ett, 300 kronor för två samt 450 kronor för tre eller flera barn.

Under återopande av detta riksdagens beslut få undertecknade härigenom hemställa, att riksdagen måtte bevilja understöd att från den 1 januari 1919 efter enahanda grunder utgå till en var av småskollärareänkorna *Märta Katarina Karlsson*, född *Jonasson*, från Söraby församling av Kronobergs län och *Anna Kristina Magnusson*, född *Linnell*, från Urshults församling av Kronobergs län, vilka båda enligt närslutna intyg befinna sig i synnerligen behövande omständigheter.»

Åberopade intyg äro av följande lydelse:

Märta Katarina Karlsson, född *Jonasdotter*, änka efter småskolläraren *Peter Karlsson*, är 82 år gammal samt lever ogift. *Peter Karlsson* har tjänstgjort som småskollärare i Söraby församling under 38 år, erhöll avsked med utgången av år 1902 med rätt till understöd ur småskollärarnas m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt samt avled 1915. Änkan *Karlsson* är mycket fattig, har 9 barn i livet, av vilka 5 vistas i Amerika, de 4 övriga, som själva befinna sig i torftiga omständigheter, hava dock hittills gemensamt bidragit till hennes underhåll, varför utan hon annars kommit på fattigvården. Änkan *Karlsson* befinner sig sålunda i mycket små omständigheter och är i största behov av det understöd henne kan beviljas.

Att ovanstående uppgifter äro fullt riktiga och till alla delar i full överensstämmelse med verkliga förhållandet intyga:

Söraby pr Rottne den 13 januari 1919.

Carl Josua Allgulin.

Komminister.

F. G. Johansson.

Kom. ordf.

Josef Sundholm.

Kantor o. folkskollärare.

H. Nordvall.

Stationsföreståndare.

Utdrag av församlingsbok.

Att *Anna Kristina Magnusson*, född *Linnell*, från Möllekulla (änka efter år 1911 den 5 oktober avlidne småskolläraren i Urshults distrikt *Per August Magnusson*) född den 18 maj år 1873 (sjuttiotre) i Urshults församling i Kronob:s län, är döpt, är vaccinerad, har inom svenska kyrkan begått Herrens nattvard, vartill hon är oförhindrad (åtnjuter medborgerligt förtroende) lever ogift och har hemma hos sig barnen, ogifta d. Syster *Olga Eufemia Magnusson*, f. 96 $\frac{1}{7}$ och sönerna *Bror Bertil Helmer Magnusson*, f. 02 $\frac{8}{9}$ och *Gustaf Lennart Manfred Magnusson*, f. 11 $\frac{26}{3}$, varder härmed intygat för ansökan om understöd, vartill hon på det livligaste vördsamt anbefalles, enär hon lever i stor fattigdom, så att hon trots all flit och sparsamhet måst anlita församlingens hjälp för sonen *Bror Bertil Helmers* vård å kustsanatorium.

Urshults församling i Kronob:s län den 16 jan. år 1919.

Alfr. Elmblad.

Kyrkoherde.

Anna Kristina Magnusson, född Linnell, änka efter småskolläraren Per August Magnusson är född den 5 oktober 1873 och alltså på sitt 46 år. Hon blev gift med Magnusson år 1896. Magnusson tjänstgjorde i Urshults skol-distrikt från den 7 februari 1882 ända till sin död den 5 oktober 1911 och hade enligt anteckning i Liggaren för rekvisition av statsbidraget för skolorna år 1911 vid detta års början fulla 22 tjänstår. Änkan Magnusson är mycket fattig och av hennes 3 barn äro de två: Bror Bertil, f. 1902 och Gustaf Lennart, f. 1911, sjukliga. Den förre har genom understöd från bl. a. Urshults församling vistats en tid vid kursanatoriet Apelviken, och ehuru något förbättrad till hälsan är han dock oförmögen att själv försörja sig. Den yngste, Gustaf Lennart, som börjat sin skolgång, har som spääd haft barnförlamning, så att det ena benet är skadat. Han är för övrigt klen, så att det ser ut, som om han ej skulle kunna bli arbetsduglig. Utan hjälp från olika håll av barmhärtiga människor hade änkan Magnusson måst ha hjälp av fattigvården. Förhållandena äro alltså sådana, att änkan Magnusson är i största behov av allt det understöd, som kan bliva beviljat henne.

Att förestående uppgifter äro överensstämmande med verkliga förhållandet, intygas av Urshults församling i Kronobergs län den 16 januari 1919.

Alfr. Elmladh.

Kyrkoherde i Urshult.

A. W. Svensson.

Kommunalnämndens ordförande.

Utskottet.

Med hänvisning till riksdagens tidigare beslut i liknande fall har utskottet ansett sig böra tillstyrka motionärernas förslag och hemställer,

att riksdagen må medgiva,

dels att vardera av småskolläraryänkorna Märta Katarina Karlsson i Söraby församling och Anna Kristina Magnusson i Urshults församling må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor;

dels att understödet må, under i övrigt enahanda villkor, förhöjas med 50 % för änkan Anna Kristina Magnusson, så länge hon styrker sig äga försörjningsplikt mot ett eller flera egna äkta barn, som icke fyllt 18 år;

dels ock att för den händelse sistnämnda änka skulle avlida utan att hava trätt i nytt gifte och vid sitt frånfalle efterlämna äkta barn, som icke fyllt 18

år, understöd må utgå till barnen, tills de fyllt 18 år, med belopp av 150 kronor för ett samt 300 kronor för två barn.

30:o) I en inom första kammaren av herr *Åkesson* väckt motion nr 3 hemställes, »att riksdagen ville besluta, att i enlighet med grunderna i Kungl. Maj:ts reglemente den 15 oktober 1875 för folkskollärarnas änke- och pupillkassa och på därstädes stadgade villkor en årlig pension av trehundra kronor må från och med den 1 januari 1919 å allmänna indragningsstaten utgå till småskollärare *Per Sjögrens* efterlämnade änka, *Anna Josefina Sofia Sjögren*».

Angående
pension åt
småskol-
läraren
P. Sjögrens
änka.

Till stöd för motionen anföres följande:

»Såsom av bifogade intyg framgår avled i Stiby församling år 1914 småskolläraren *Per Sjögren*, efter att innehaft lärarebefattning sedan år 1858 till år 1894 eller 36 år.

Sjögren har sålunda varit lärare i Sniberups småskola, Östraby församling, under åren 1858 till år 1864, varefter han innehaft lärarebefattning vid mindre folkskola i Skillinge, Östra Hoby församling, under tre år, i Södra Brantevik, Östra Nöbbelövs församling, åtta år, samt tillträdde befattningen som lärare i Komsta mindre folkskola, Stiby församling, år 1875, vilken tjänst han innehade till sin avgång som lärare år 1894. Efter denna sin avgång har han under två skilda perioder tjänstgjort som vikarierande lärare i S:t Olofs folkskola år 1900 och i Simris år 1902.

Sjögren har under hela sin läraretid väl vitsordats för nitiskt och ordentligt arbete, men då han icke avlagt folkskollärarexamen, har han icke varit berättigad att ingå i folkskolelärarnas änke- och pupillkassa, varför hans efterlämnade änka beklagligt nog icke kunnat erhålla pension.

De små inkomster, *Sjögren* under sin läraretid haft, hava också helt åtgått till underhåll av familjen, som bestod av hustru och fem barn.

Riksdagen har vid flera dylika tillfällen trätt hjälpande emellan, och vill jag i sådant hänseende hänvisa till beslut vid 1918 års lagtima riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 243 och bankoutskottets utlåtande nr 55, punkt 26, samt motion I:47 och samma utskottsutlåtande, punkt 27.»

Beträffande vid motionen fogade intyg får utskottet hänvisa till motionen.

Under återopande av riksdagens tidigare beslut i liknande fall anser sig utskottet böra tillstyrka motionärens förslag om ett understödsbelopp av 300 kronor om året att utgå från och med den 1 januari 1919.

Utskottet får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I:3, må medgiva, att avlidne småskolläraren *Per Sjögren*

grens änka Anna Josefina Sjögren, född Eichwürzel, må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

V. Ang. jordbruksdepartementet.

Angående
pension åt
gårdssmeden
vid Ultuna
egendom
C. Carlssons
änka.

31:o) I proposition nr 279 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att gårdssmeden vid Ultuna egendom *Carl Carlssons änka Anna Sofia Carlsson*, född Strömberg, må från och med den 1 november 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 250 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 18 mars 1919, till vilket utskottet får hänvisa.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att gårdssmeden vid Ultuna egendom *Carl Carlssons änka Anna Sofia Carlsson*, född Strömberg, må från och med den 1 november 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av tvåhundrafemtio kronor.

Angående
pension åt
extra lant-
mätaren J. A.
Lundströms
änka.

32:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 266, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att extra lantmätaren *Johan Adolf Lundströms änka Anna Amanda Lundström* må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 600 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 18 mars 1919.

Utskottet har icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att riksdagen må medgiva, att extra lantmätaren Johan Adolf Lundströms änka Anna Amanda Lundström må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av sexhundra kronor.

Stockholm den 25 april 1919.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Reservationer

vid punkten 9:o) angående pensionsförbättring för viss personal vid armén,

av herr *Bogren*, som anfört följande:

»Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 276 angående pensionsförbättring för viss personal vid armén har jag i likhet med majoriteten inom bankoutskottet ansett så starka billighetsskäl föreligga för beredande redan nu av pensionsförbättring för nämnda personal, att de betänkligheter, som eljest i allmänhet med fog kunna resas mot vidtagande av en sådan åtgärd utan samband med en definitiv lönereglering, i detta fall måste få vika; och även jag håller före, att på sätt utskottet föreslagit jämväl den personal, som åtnjutit tillfällig avlöningsförbättring och under år 1918 avgått med pension, må bekomma pensionsförbättring i likhet med den personal, som avgått först efter ingången av år 1919.

Däremot anser jag mig icke kunna biträda utskottets tillstyrkande av propositionen i vad angår beräkningen av de belopp, som föreslagits att såsom pensionsförbättring utgå. Dessa belopp hava i regel så avpassats, att de i förening med nuvarande pensionsförmån motsvara 90 procent av den del av avlöningen enligt utkastet till definitiv lönereglering, som däri hänförts till lön. Jag håller före, att, innan genom en definitiv lönereglering fastställts, huru stor del av avlöningen skall hänföras till lön, försiktigheten bjuder att vid avpassande av nu ifrågakörande pensionsförbättring utgå från avlöningen i dess helhet, sådan denna upptagits i berörda utkast. I enlighet med statskontorets i propositionen såsom alternativ 3) omförmälda förslag (60 procent å totalavlönningen med viss begränsning) bör enligt min mening å nämnda avlöning tillämpas den civila pensionslagens regel för bestämmande av pensionsunderlag i fall, där avlöningen icke är delad i lön och tjänstgöringspenningar, och sammanlagda pensionsbeloppet därefter avpassas, dock med iakttagande, dels att det pensionsbelopp, som vid sådan beräkning uppkommer, reduceras med $\frac{1}{10}$ (från $66\frac{2}{3}$ procent till 60 procent av totalavlönningen) dels ock att pensionstillägget icke må i något fall överstiga 1,200 kronor för år räknat.

Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten därå, att med den pensionsförbättring, som enligt Kungl. Maj:ts av utskottet förordade förslag skulle utgå, och till följd därav, att denna pensionsförbättring icke skulle motsvaras av någon förhöjd pensionsavgift, den sålunda föreslagna pen-

sionsförbättringen kan i vissa fall komma att innebära en större förmån än den, som efter en definitiv löne- och pensionsreglering kommer pensionstagaren till del. Exempelvis skulle enligt propositionen den pension av 4,500 kronor, som enligt nu gällande bestämmelser tillkommer överste eller vederlike, höjas till 6,000 kronor; men pensionsavgiften skulle fortfarande motsvara 4 procent å 4,500 kronor; under det att generalsperson erlägger 4 procent å 6,000 kronor och civil tjänst innehavare med rätt till motsvarande pension 6 procent å pensionsbeloppet. Under förutsättning att det högst medgivna pensionsbeloppet fortfarande blir 6,000 kronor — och annat läser man för närvarande icke kunna räkna med — skulle efter definitiv löne- och pensionsreglering pensionsbeloppet för överste och vederlike fortfarande utgöra 6,000 kronor, men då skulle givetvis härför krävas erläggande av icke obetydligt förhöjd avgift, åtminstone icke understigande vad i sådant avseende nu erlägges av generalsperson. Att på sådant sätt under övergångstiden giva personalen en så gynnsam ställning i pensionshänseende, att den definitiva löne- och pensionsregleringen kan väntas medföra försämring, synas mig icke tillrådligt. Med mitt förslag begränsas förhöjningen i berörda fall så, att pension och pensionsförbättring tillsammans uppgå till 5,700 kronor; och om den definitiva löne- och pensionsregleringen, såsom synes sannolikt, kommer att medföra en pension för överste och vederlike å 6,000 kronor, blir alltså den inträdande avgiftsförhöjningen åtminstone delvis kompenserad genom en ytterligare pensionsförbättring från 5,700 kronor till 6,000 kronor.

Därjämte må erinras, att å det civila området pension å 6,000 kronor tillkommer endast innehavare av de högsta chefsposterna, såsom presidenter, generaldirektörer och landshövdingar; under det att exempelvis vissa överdirektörer, riksarkivarien, riksbibliotekarien m. fl. verksamheter erhålla pension å 5,700 kronor och erlägga pensionsavgift med 6 procent å sistnämnda belopp.

I jämförelse med de av utskottet beräknade kostnaderna skulle mitt förslag givetvis medföra besparing, vilken approximativt torde kunna beräknas till 5 procent. Vid sådant förhållande och då erforderliga medel böra anvisas i form av förslagsanslag, har jag icke låtit verkställa någon specifik kostnadsuträkning, utan föreslår att vid bifall till mitt förslag måtte anvisas å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 212,000 kronor och å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 380,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att riksdagen må

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid armén under tionde huvudtiteln bevilja å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 212,000 kronor samt å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 380,000 kronor,
dels godkänna i bilagda förslag angivna grunder för pensionsförbättringens utgående,
dels ock förklara, att Kungl. Maj:ts eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

Grunder för pensionsförbättring för viss personal vid armén.

§ 1.

1. Officerare och underofficerare äga, efter avgång från beställning på aktiv stat vid armén, med de undantag och enligt de särskilda bestämmelser, som här nedan stadgas, uppbära pensionsförbättring med följande belopp, för helt år räknat:

överste	med 1,200 kronor
överstelöjtnant	» 1,200 »
major	» 1,120 »
kaptän (ryttmästare) av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 180 »
minst 3 och mindre än 6	» 480 »
minst 6 och mindre än 9	» 780 »
minst 9	» 1,080 »
kaptän (ryttmästare) av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 980 »
minst 3 och mindre än 6	» 1,200 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,200 »
minst 9	» 1,200 »

löjtnant av 1. klassen, som vid början av det år, då		
avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	med	540 kronor
minst 3 och mindre än 6	»	780 »
minst 6 och mindre än 9	»	1,020 »
minst 9	»	1,200 »
löjtnant av 2. klassen, som vid början av det år, då		
avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	»	740 »
minst 3 och mindre än 6	»	980 »
minst 6 och mindre än 9	»	1,200 »
minst 9	»	1,200 »
underlöjtnant (fänrik), som vid början av det år, då		
avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:		
mindre än 3	»	620 »
minst 3	»	800 »
fanjunkare (styckjunkare), som vid början av det år,		
då avgången äger rum, uppnått följande antal		
tjänstår:		
mindre än 3	»	680 »
minst 3 och mindre än 6	»	800 »
minst 6 och mindre än 9	»	920 »
minst 9 och mindre än 12	»	1,040 »
minst 12	»	1,160 »
sergeant av 1. klassen, som vid början av det år,		
då avgången äger rum, uppnått följande antal		
tjänstår:		
mindre än 3	»	440 »
minst 3 och mindre än 6	»	560 »
minst 6 och mindre än 9	»	680 »
minst 9 och mindre än 12	»	800 »
minst 12	»	920 »
sergeant av 2. klassen, som vid början av det år,		
då avgången äger rum, uppnått följande antal		
tjänstår:		
mindre än 3	»	560 »
minst 3 och mindre än 6	»	680 »
minst 6 och mindre än 9	»	800 »
minst 9 och mindre än 12	»	920 »
minst 12	»	1,040 »

2. Vid beräkningen av antalet tjänstår tillämpas de regler, som i sådant avseende äro stadgade i fråga om beräkning av tillfällig löneförbättring under det år, då avgången äger rum.

§ 2.

1. Nedannämnda militära personal äger efter avgång från beställning på aktiv stat, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring sålunda:

inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland enligt samma grunder som överste;

chefen för krigsskolan och fälttygmästaren enligt samma grunder som överstelöjtnant;

chef för trängkår enligt samma grunder som överstelöjtnant eller major, allt efter den beställning på stat vederbörande kårchef innehar;

tygmästare av 1. klassen vid artilleriet enligt samma grunder som major;

tygmästare av 2. klassen vid artilleriet med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom kapten av 1. klassen;

förvaltare vid intendenturkåren, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,160 kronor

musikfanjunkare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,160 »

musiksergeant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 920 »

musiksergeant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,040 »

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i mom. 1 här ovan skall såsom tjänstår beräknas:

för förvaltare vid intendenturkåren: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom förvaltare vid intendenturkåren eller såsom fanjunkare (styckjunkare);

för musikfanjunkare: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musikfanjunkare, samt därjämte, i förekommande fall, den

tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant av 1. eller 2. klassen; samt

för musiksergeant: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant, oavsett huruvida beställningen tillhört 1. eller 2. klassen.

§ 3.

1. Nedannämnda civilmilitära beställningshavare äga vid avgång från beställning på aktiv stat, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

överfältläkare, som tillträtt för beställningen på stat uppfört ålderstillägg,	med	980 kronor
överfältläkare, vilken icke tillträtt ålderstillägg,	»	960 »
fältläkare enligt samma grunder som överstelöjtnant, regementsläkare enligt samma grunder som major, bataljonsläkare, äldre, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår, ..	»	1,080 »
överfältveterinär enligt samma grunder som överfält- läkare, fältveterinär enligt samma grunder som major, regementsveterinär, som vid början av det år, då av- gången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår,	»	1,080 »
bataljonsveterinär, äldre, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår, ..	»	1,080 »
departementsskrivare, tyg- eller fabriksförvaltare av 1. klassen, fortifikationskassör, därest sådan beställ- ningshavare tillträtt på stat uppförda två ålders- tillägg,	»	850 »
tygunderofficer vid artilleriet med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvar- stått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom styckjunkare, tygförvaltare av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	»	1,160 »
besiktningrustmästare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, ..	»	1,160 »

tyghantverkare, gevärsbantverkare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med 920 kronor
 poliskommissarie vid fästningspolisen i Boden, som tillträtt för beställningen på stat uppförda två ålders-tillägg, » 850 »

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i mom. 1 här ovan skall såsom tjänstår beräknas:

för bataljonsläkare, äldre: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom bataljonsläkare vid truppförband;

för regementsveterinär: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom regementsveterinär, samt därjämte, i förekommande fall, den tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom bataljonsveterinär; samt

för övriga tjänstinnehavare: den tid, varunder de på stat innehaft enahanda beställning som den, från vilken avgång sker.

§ 4.

1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte fått åtnjuta tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.

2. Den, som, jämlikt punkt 4 i gällande grunder för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar, avgår med fyllnadspension i lägre tjänstegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre tjänstegrad.

3. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för arméns pensionering, och av sådan anledning har att vidkännas minskning i pension eller fyllnadspension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad.

§ 5.

Pensionsförbättringen till- och frånträdes samt utbetalas i samma ordning som fyllnadspension.»

samt av herrar *Edbom* och *Bäcklund*, vilka instämt med herr *Bogren*.

vid punkt 11:o) angående pensionsförbättring för viss personal vid marinen av herrar *Bogren, Edbom och Bäcklund*, vilka anfört följande:

»I reservation vid bankoutskottets utlåtande nr 42 angående Kungl. Maj:ts proposition nr 276 om pensionsförbättring för viss personal vid armén hava vi framhållit, att vi icke kunnat biträda utskottets tillstyrkande av propositionen i vad angår beloppet av pensionsförbättringen, vilket grundats på den del av avlöningen enligt utkastet till definitiv lönerreglering, som däri hänförts till lön, samt att vi i stället ville förordna, att pensionsförbättringens belopp avpassas enligt ett i propositionen omförmålt, av statskontoret framlagt förslag, innefattande, att pensionsförbättringen skall bestämmas till sådant belopp, att densamma jämte nuvarande pensionsförmån tillhopa motsvarar 60 procent av totalavlöningen enligt berörda utkast, dock att pensionsförbättringen icke må i något fall överstiga 1,200 kronor för år räknat.

Då det av bankoutskottet i dess utlåtande nr 42 förordade, i propositionen nr 302 väckta förslag angående pensionsförbättring för viss personal vid marinen är grundat på enahanda beräkningssätt, som legat till grund för ovannämnda i propositionen nr 276 framlagda förslag i fråga om motsvarande förmån för viss personal vid armén, hava vi icke kunnat ansluta oss till utskottets tillstyrkande av förslaget i denna del, utan vilja vi föreslå, att pensionsförbättringen jämväl för personalen vid marinen må avpassas på sätt, vi uti förnenämnda reservation närmare utvecklat.

Under återopande av vad vi där anfört och med framhållande, att tillämpningen av vårt förslag torde kunna beräknas medföra en kostnadsminskning motsvarande ungefär 5 procent av de utav utskottet angivna kostnader, hemställa vi, att riksdagen må

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid marinen under tionde huvudtiteln bevilja å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 38,000 kronor samt

å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 67,000 kronor;

dels godkänna i bilagda förslag angivna grunder för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal,

som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensions-tagarens återstående livstid.

Grunder för pensionsförbättring för viss personal vid marinen.

§ 1.

1. Officerare och underofficerare äga efter avgång från beställning vid flottans eller kustartilleriets stam, med de undantag och enligt de särskilda bestämmelser, som här nedan stadgas, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

kommendör (överste).....	med 1,200 kronor
kommendörkapten av 1. graden (överstelöjnant)	» 1,200 »
kommendörkapten av 2. graden (major)	» 1,120 »
kapten av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 180 »
minst 3 och mindre än 6	» 480 »
minst 6 och mindre än 9	» 780 »
minst 9	» 1,080 »
kapten av 2. klassen, som vid början av det år, då då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 980 »
minst 3 och mindre än 6	» 1,200 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,200 »
minst 9	» 1,200 »
löjtnant, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 540 »
minst 3 och mindre än 6	» 780 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,020 »
minst 9	» 1,200 »
underlöjtnant (fänrik), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 620 »
minst 3	» 800 »

flaggunderofficer (underofficer av 1. graden), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	med	590	kronor
minst 3 och mindre än 6	»	710	»
minst 6 och mindre än 9	»	830	»
minst 9 och mindre än 12	»	950	»
minst 12	»	1,070	»

underofficer av 2. graden, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	»	340	»
minst 3 och mindre än 6	»	460	»
minst 6 och mindre än 9	»	580	»
minst 9 och mindre än 12	»	700	»
minst 12	»	820	»

underofficer av 3. graden, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	»	340	»
minst 3 och mindre än 6	»	460	»
minst 6 och mindre än 9	»	580	»
minst 9	»	700	»

2. Vid beräkningen av antalet tjänstår tillämpas de regler, som i sådant avseende äro stadgade i fråga om beräkning av tillfällig löneförbättring under det år, då avgången äger rum.

§ 2.

Marinöverintendenten, förste marinintendent, marinintendent av 1. och 2. graden samt marinunderintendent äga vid avgång från beställning vid flottans stam, därest avgången sker efter uppnående av det för erhållande av full pension och fyllnadspension stadgade antalet levnads- och tjänstår, uppbära pensionsförbättring efter enahanda grunder, som gälla för flottans officerare inom motsvarande tjänstegrad.

§ 3.

Nedannämnda civilmilitära beställningshavare äga vid avgång från beställning vid flottans stam, med iakttagande av övriga i dessa grunder

givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

marindirektör av 2. graden	med 1,060 kronor
miningenjör, som tillträtt samtliga på stat uppförda ålderstillägg	» 1,200 »
marinöverläkaren enligt samma grunder som kommen- dör (överste), förste marinläkare enligt samma grunder som kom- mendörkapten av 1. graden (överstelöjtnant), marinläkare av 1. graden	» 830 »

§ 4.

1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte fått åtnjuta tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.

2. Den, som avgår med pension och fyllnadspension i lägre lönegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre lönegrad.

3. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar, och av sådan anledning icke är berättigad till fyllnadspension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad.

§ 5.

Pensionsförbättringen till- och frånträdes samt utbetalas i samma ordning som fyllnadspension.»